

hoge raad der nederlanden verslag over 2015

inhoudsopgave

inleiding

*uitspraken
civiele kamer*

*uitspraken
strafkamer*

*uitspraken
belastingkamer*

parket 2015

klachtrecht

bijlagen

inleiding

ALGEMEEN

Ook in het jaar 2015 is de Hoge Raad verder gegaan langs de lijnen die hij in 2013 als strategie heeft uitgezet. In de inleiding bij het jaarverslag over 2013 zijn die lijnen beschreven. Centraal staat de beantwoording door de Hoge Raad binnen een niet al te lange termijn van rechtsvragen die in de praktijk vaak aan de orde komen. De ruimte die de Hoge Raad heeft om daarmee een bijdrage te leveren aan de rechtsontwikkeling, stond centraal in een op 25 november 2015 in Leiden gehouden Conferentie onder de titel ‘Nieuwe ruimte voor de Hoge Raad’. Diverse leden van de raad en het parket traden daar op als spreker.

Ook in veel andere landen zien wij dat de hoogste rechter zich in het bijzonder toelegt op belangrijke rechtsvragen. Dergelijke vragen doen zich vaker voor in de huidige, steeds complexer wordende samenleving. Ook de wetgeving wordt daardoor en ingewikkelder, terwijl er meer regels ontstaan op internationaal en supranationaal niveau. Wij leven bovendien in een samenleving die polariseert, waardoor verdraagzaamheid tegenover andere mensen en andere bevolkingsgroepen minder vanzelf spreekt. Daardoor bestaat een grotere kans op conflicten, ook juridische conflicten. Het belang van onafhankelijke

en onpartijdige rechtspraak neemt door al deze oorzaken toe. Het spreekt voor zichzelf dat de rechterlijke organisatie over de benodigde financiële middelen dient te beschikken om dit werk binnen een redelijke termijn op een kwalitatief hoogstaande manier te doen. Dat behoort te gebeuren op een zodanige wijze dat (ook) het onderliggende conflict tussen partijen daarmee zoveel mogelijk wordt beëindigd. De rechter moet daarbij een zodanige tijd en aandacht kunnen geven aan partijen en andere betrokkenen (zoals slachtoffers), dat die ook ervaren dat er serieus naar hen wordt geluisterd, en zij op basis daarvan de uiteindelijke beslissing van de rechter respecteren.

ARTIKEL 80A RO EN DE MOGELIJKHEID OM AAN DE HOGE RAAD EEN PREJUDICIËLE BESLISSING TE VRAGEN

In de strafsector is de afgelopen tijd meer ruimte voor beantwoording van belangrijke rechtsvragen gecreëerd door het wegwerken van achterstanden, en door een ruim gebruik van de mogelijkheid tot versnelde en vereenvoudigde afdoening van zaken op basis van artikel 80a van de Wet op de rechterlijke organisatie (RO). Art. 80a RO werd in de strafsector toegepast in 2013 in ruim 31 % en in 2015 in ruim 57% van de beslissingen in zaken waarin

cassatiemiddelen waren voorgedragen. In 2015 heeft het parket besloten ertoe over te gaan in zaken die zich op het eerste gezicht voor afdoening op basis van art. 80a RO lenen niet langer een standpunt over afdoening met toepassing van art. 80a in te nemen. Door deze nieuwe aanpak ontstaat meer ruimte voor concluderen in zaken die voor een volledige behandeling in cassatie geschikt zijn en waarin een conclusie een duidelijke toegevoegde waarde heeft. Zie voor meer informatie het verslag van het parket 2015, Parket bij de Hoge Raad.

Ook in de fiscale sector is het gebruik van artikel 80a RO toegenomen. In 2013 werd ca. 15 % van de arresten gewezen onder toepassing van deze regeling, in 2015 was dat het geval bij ruim 20 % van de fiscale arresten. Zoals blijkt uit de inleiding van de fiscale sector, bestaat er in belastingzaken regelmatig behoefte aan beantwoording van veel voorkomende rechtsvragen doordat grote groepen belastingplichtigen een bepaalde rechtsklacht aan de rechter voorleggen. Toepassing van art. 80a RO is één van de maatregelen die ruimte bieden om aan dat soort zaken extra aandacht te schenken.

In de civiele sector komt de nadruk op rechtsvormende beslissingen in het bijzonder tot uitdrukking bij de beantwoording

van prejudiciële vragen. In de inleiding van de civiele sector wordt daarop nader ingegaan. De behoefte aan rechtsoordelen in de vorm van prejudiciële beslissingen van de Hoge Raad neemt toe. In 2015 werden in 13 zaken prejudiciële vragen in civiele zaken aan de Hoge Raad gesteld. De Hoge Raad streeft ernaar dergelijke vragen, die in veel procedures een rol spelen, binnen 6 maanden te beantwoorden. Een illustratief voorbeeld is het arrest van 9 oktober 2015, dat verderop in dit verslag nader wordt toegelicht bij de bespreking van vijf arresten van de civiele kamer. Dit arrest betrof een nieuwe wettelijke regeling die was ingevoerd per 1 januari 2015, en die tot veel verschil van inzicht bleek te leiden. Dank zij een snelle prejudiciële beslissing van de Hoge Raad kon ruim 9 maanden na invoering van deze regeling in hoogste instantie daarover worden beslist.

Inmiddels is per 1 januari 2016 de mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen aan de Hoge Raad ook ingevoerd voor belastingzaken. Wij hebben in 2015 een positief advies uitgebracht over het daartoe strekkende [wetsvoorstel](#). Die regeling biedt een (extra) mogelijkheid om te voorkomen dat zich grote hoeveelheden vergelijkbare zaken opstapelen bij feitegerechten (rechtbanken en gerechtshoven) in afwachting van een beslissing van de Hoge Raad.

CONTACTEN MET FEITENRECHTERS

De Hoge Raad streeft naar uitbreiding en intensivering van zijn contacten met de feitenrechters. In de inleiding van het vorige jaarverslag zijn wij daarop ingegaan. Het afgelopen jaar is de Hoge Raad hiermee verder gegaan. Zo hebben diverse feitenrechters het afgelopen jaar bij de Hoge Raad een maand stage gelopen.

EUROPEES RECHT

De in dit jaarverslag opgenomen selectie van 5 arresten van iedere sector van de Hoge Raad illustreert dat het Europese recht een belangrijke rol speelt. Dit betreft zowel het recht van de EU als het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Illustratief is de zaak die leidde tot het arrest van de strafkamer van 22 december 2015 over het recht van een verdachte op bijstand van een raadsman tijdens een politieverhoor. De rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), die is ingezet met het Salduz-arrest, speelt daarbij een belangrijke rol. Maar ook het Handvest van de Grondrechten van de EU bevat bepalingen over het recht op rechtsbijstand. Advocaat-Generaal Knigge adviseerde daarom in deze zaak aan de

Hoge Raad om prejudiciële vragen daarover te stellen aan het Hof van Justitie van de EU.

De civiele kamer stelde prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over het hyperlinken naar illegaal op internet geplaatst materiaal. Die vraagstelling wordt besproken in de hierna opgenomen selectie van 5 arresten van die kamer uit 2015. Aldaar wordt ook ingegaan op het arrest van 26 juni 2015, waarin werd beslist over de verenigbaarheid van de Splitsingswet met het recht van de EU.

Ook de fiscale sector krijgt met regelmaat te maken met vragen van Europees recht. Zo behandelt de in dit jaarverslag opgenomen selectie van 5 arresten van de belastingkamer een procedure over de rechten van de verdediging in zaken waarin het EU-recht aan de orde is (het arrest van 10 juli 2015). In die selectie wordt ook een zaak besproken over leeftijdsdiscriminatie van een student. In een arrest van 16 oktober 2015 stelde de belastingkamer prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over de betekenis van het EU-recht voor deze kwestie. In totaal stelde de belastingkamer in 2015 in 13 zaken prejudiciële vragen aan dit Europese Hof.

De Hoge Raad onderhield ook dit jaar contacten met het EHRM in Straatsburg. Dat Hof streeft naar verdere uitwisseling van informatie met de hoogste rechters in verdragsluitende staten. Daartoe wordt een netwerk ontwikkeld, waaraan ook de Hoge Raad gaat deelnemen. Een extra mogelijkheid voor interactie met het EHRM wordt geboden door het Zestiende Protocol bij het EVRM, dat door Nederland is ondertekend en waarvan de goedkeuringswet op het ogenblik ter behandeling ligt bij de Tweede Kamer. De hoogste nationale rechter kan op grond van dit protocol het EHRM benaderen met principiële vragen over de uitleg en toepassing van het EVRM en protocollen bij dat verdrag. Door het stellen van zulke vragen kan de Hoge Raad het risico vermijden dat hij een vraag van uitleg van het EVRM, waarop de rechtspraak van het EHRM geen duidelijk antwoord biedt, op eigen gezag beantwoordt, en vervolgens jaren later blijkt dat het EHRM het verdrag of protocol op een andere wijze interpreteert. Wellicht zijn dan in de tussentijd veel zaken beslist op basis van de uitleg door de Hoge Raad, die achteraf bezien in het licht van de beslissing van het EHRM onjuist blijkt te zijn. Het Zestiende Protocol draagt eraan bij dat de nationale rechter zo'n stroom zaken meteen op basis van de juiste uitleg van het verdrag kan afdoen.

RECHTSEENHEID

BESTUURSRECHTSPRAAK

Ook dit jaar vroeg de rechtseenheid in het bestuursrecht om aandacht. Wij hebben dit jaar adviezen uitgebracht over een [concept wetsvoorstel](#) tot herziening van de hoogste bestuursrechtspraak en over een daarmee [samenhangende motie](#). Het concept wetsvoorstel zal leiden tot meer rechtseenheid in het bestuursrecht, doordat het aantal hoogste bestuursrechters zal worden teruggebracht van vier tot twee. Als cassatierechter zal de Hoge Raad op bestuursrechtelijk gebied dan niet alleen de hoogste rechter zijn op het gebied van het belastingrecht, maar ook voor het gehele sociale zekerheidsrecht, ambtenarenrecht, en ook op het gebied van studiefinanciering en toeslagen. Wij zijn van oordeel dat cassatie een goed passend rechtsmiddel is om in deze categorieën zaken de rechtseenheid in het bestuursrecht te bevorderen. De cassatierechtspraak in belastingzaken is nu al meer dan 100 jaar aan de Hoge Raad opgedragen en blijkt daar naar tevredenheid te functioneren. Onlangs is dit 100-jarig jubileum in fiscale kringen in positieve sfeer gevierd. Ook de burgerlijke kamer van de Hoge Raad heeft in de loop der jaren als “restrechter” een belangrijke rol vervuld bij de ontwikkeling van het bestuursrecht. Opmerking verdient verder

dat de Hoge Raad nu al cassatierechter is in een deel van de zaken op het gebied van de sociale zekerheid.

Wel zal invoering van cassatierechtspraak als derde instantie ertoe kunnen leiden dat procedures tot in hoogste instantie langer gaan duren. Wij zouden dat nadeel vergaand willen relativeren. Het betreft slechts een betrekkelijk klein deel van de zaken. Daar komt bij dat de kansloze zaken die de Hoge Raad kan afdoen met toepassing van artikel 80a RO een korte doorlooptijd plegen te hebben, in het algemeen slechts enkele maanden. En voor zaken waarin rechtsvragen aan de orde zijn die in een groot aantal zaken spelen, kan de totale doorlooptijd tot en met de hoogste instantie aanzienlijk worden verkort indien de feitenrechter een dergelijke vraag via een prejudiciële procedure voorlegt aan de Hoge Raad. Het is de bedoeling van de regering dat deze mogelijkheid ook zal worden opengesteld in de zaken waarin als gevolg van het wetsvoorstel cassatieberoep bij de Hoge Raad mogelijk wordt. Zoals hiervoor vermeld, streeft de Hoge Raad ernaar prejudiciële vragen binnen zes maanden te beantwoorden. Indien een rechtbank, voordat zij uitspraak doet, een dergelijke vraag ter beantwoording voorlegt aan de Hoge Raad, is daardoor de opvatting van de hoogste rechter aan-

merkelijk sneller bekend dan in het huidige stelsel voor de sociale zekerheid, studiefinanciering en ambtenarenzaken, bestaande uit beroep bij de rechtbank gevolgd door hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep. Dat geldt ook voor de vele andere zaken waarin die rechtsvraag speelt. Daarnaast valt te wijzen op de mogelijkheid van sprongcassatie, waarmee eveneens een aanzienlijke verkorting van de duur van een procedure tot en met de hoogste instantie bereikt kan worden.

Als deze voorgestelde regeling wordt ingevoerd zal dat leiden tot een aanzienlijke taakuitbreiding voor de Hoge Raad, die voor raad en parket de nodige organisatorische gevolgen zal hebben.

Het wetsvoorstel bevat geen formele regels om de rechtseenheid te waarborgen tussen de twee overblijvende hoogste bestuursrechters, de Hoge Raad en de Raad van State (Afdeling bestuursrechtspraak). Een commissie van deskundigen, waarvan de president van de Hoge Raad deel uitmaakt, zal binnenkort advies over de mogelijkheden daartoe uitbrengen aan de minister van Veiligheid en Justitie. Zoals wij ook opmerkten in de inleiding bij het vorige jaarverslag, ligt het - gezien het wetsvoorstel - voor de hand dat de samenwerking tussen de Hoge Raad en de Afdeling bestuursrechtspraak van de

Raad van State in de komende jaren verder zal worden geïntensiveerd. In 2015 is die samenwerking ook al versterkt: dit jaar werden twee leden van de Hoge Raad benoemd tot staatsraad in buitengewone dienst, waaronder voor het eerst een lid van de strafkamer. In totaal zijn nu vier leden van de Hoge Raad en een lid van het parket staatsraad in buitengewone dienst. In ons advies over het concept wetsvoorstel hebben wij uitgesproken dat het wenselijk is dat ook staatsraden van de Raad van State benoemd kunnen worden tot raadsheer in buitengewone dienst in de Hoge Raad.

Ook het afgelopen jaar heeft er regelmatige en intensieve afstemming tussen de Hoge Raad en de andere hoogste bestuursrechters plaatsgevonden in de Commissie Rechtseenheid Bestuursrecht. Dit heeft geleid tot diverse eenheid brengende uitspraken en arresten, waarin ook regelmatig wordt verwezen naar rechtspraak van de andere colleges.¹ Afstemming tussen de strafkamer van de Hoge Raad en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State kwam bijvoorbeeld tot uitdrukking in

¹ Zie bv. HR 20 februari 2015 ECLI:NL:HR:2015:354, onder verwijzing naar CRvB 13 februari 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:282, over de heffing van griffierecht in geval van betalingsonmacht.

twee zeer kort na elkaar uitgesproken beslissingen over het alcoholslot.²

ADVISERING

Wij hebben het afgelopen jaar een aantal adviezen uitgebracht over voorgenomen wetgeving. Het gaat daarbij telkens om wetgeving die de positie van de rechter, en met name die van de Hoge Raad raakt. Sinds eind 2014 maken wij, in het kader van het streven naar openheid, onze wetgevingsadviezen openbaar.

Het betrof in [het afgelopen jaar adviezen](#) over:

- het concept wetsvoorstel voor de Invoeringswet vereenvoudiging en digitalisering procesrecht;
- een concept voor het Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht;
- een zevental amendementen bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en enige andere wetten in verband met de uitbreiding van de mogelijkheden om ten aanzien van voor het leven benoemde rechterlijke ambtenaren disciplinaire

² HR 3 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:434 en ABRS 4 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:622.

maatregelen op te leggen en tevens andere maatregelen te treffen (nr. 33 861);

- het concept wetsvoorstel houdende splitting van de Raad van State en opheffing van de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie ook hier voor Rechtseenheid Bestuursrechtspraak);
- de motie van de leden Recourt en Taverne van de Tweede Kamer over een institutionele rechtseenheidsvoorziening in het bestuursrecht (zie ook hier voor Rechtseenheid Bestuursrechtspraak); en
- een concept wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2016, waarin prejudiciële vragen aan de Hoge Raad in belastingzaken mogelijk worden gemaakt.

TOEZICHT OM

Een van de bijzondere taken van de procureur-generaal bij de Hoge Raad betreft zijn toezichthoudende taak op grond van art. 122 van de Wet op de rechterlijke organisatie. De procureur-generaal kan, zo bepaalt dat artikel, de minister in kennis stellen van het feit dat het Openbaar Ministerie naar zijn oordeel de wettelijke voorschriften niet naar behoren handhaaft of uitvoert. De procureur-generaal heeft voor het eerst uitvoering geven aan deze bevoegdheid en heeft een onderzoek laten doen naar de

vraag of de wettelijke regeling van de strafbeschikking in de praktijk voldoende wordt nageleefd. Het onderzoek heeft geresulteerd in het rapport ‘Beschikt en gewogen’. [Dit rapport](#) van de procureur-generaal is op 12 januari 2015 aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Een van de conclusies in het rapport is dat in 8% van de onderzochte zaken wegens onvoldoende bewijs ernstig kan worden betwijfeld of de strafbeschikking terecht is uitgevaardigd. Inmiddels wordt een vervolg onderzoek uitgevoerd. Zie voor meer informatie het verslag van het parket 2015, Toezicht OM.

OPTREDEN NAAR BUITEN

De Hoge Raad streeft naar openheid. Hij wil een zichtbaar en aanspreekbaar instituut zijn, niet alleen in de richting van de ‘juridische wereld’ maar ook breder, naar de maatschappij. Dit streven komt tot uitdrukking in regelmatige ontvangsten van gezelschappen, zoals studenten en (buitenlandse) rechters. Het nieuwe gebouw waarin de Hoge Raad op 1 maart 2016 zijn intrek heeft genomen, geeft hieraan een extra impuls. Leden van raad en parket geven verder regelmatig cursussen en lezingen. Prejudiciële vragen aan de Hoge Raad worden op internet geplaatst, zodat derden daarvan op de hoogte zijn en

een mogelijkheid hebben om hun inbreng aan de Hoge Raad kenbaar te maken. Daarvoor is inmiddels een webapplicatie ontwikkeld. Wij verwijzen in dit verband naar de inleidingen van de civiele en fiscale sectoren. Met het oog op de interne en externe communicatie beschikt de Hoge Raad inmiddels over twee communicatieadviseurs. Regelmatig worden twitterberichten verzonden over ontwikkelingen en gebeurtenissen bij de Hoge Raad. Ook worden met regelmaat nieuwsberichten uitgegeven waarin een beslissing van de raad of een conclusie van het parket voor een breder publiek in begrijpelijk Nederlands wordt samengevat. Voor iedere kamer van de Hoge Raad is een persraadsheer aangewezen voor het onderhouden van contacten met de pers als het gaat om een zaak van die kamer. De president van en de procureur-generaal bij de Hoge Raad geven daarnaast interviews over meer algemene kwestie die betrekking hebben op de rechtspraak in het algemeen en de Hoge Raad en het parket in het bijzonder.

DIGITALISERING EN VERHUIZING

In de loop van 2015 heeft de Tweede Kamer ten behoeve van vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht drie wetsvoorstellen aangenomen, te weten KEI-I

(34 059), KEI-II (34 138) en KEI-III (34 212). Deze wetsvoorstellen voorzien onder andere in de digitale procesinleiding voor civiele zaken in hoger beroep en cassatie.

Om invulling te geven aan de voorgenomen wetgeving is de Hoge Raad het project DiC@s gestart: Digitale toegang tot Cassatie. Dit heeft geleid tot ontwerp en bouw van Mijn Zaak Hoge Raad, een portaal dat tot stand komt in samenwerking met de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en in overleg met de Raad voor de rechtspraak. Het ontwerp van Mijn Zaak Hoge Raad heeft zich, gelet op de invoering van genoemde wetsvoorstellen, in 2015 vooral gericht op de civiele vorderingsprocedure. Ook is begonnen met het aanpassen van de interne werkprocessen en systemen ter ondersteuning van het digitaal procederen.

Mijn Zaak Hoge Raad zal in gebruik genomen worden voor de vanaf 1 januari 2016 te voeren prejudiciële procedure bij de belastingkamer. Daarnaast zullen onderwerpen zoals de elektronische handtekening, digitale dossieroverdracht, systeemkoppelingen en aansluiting op het e-depot de aandacht houden. Het jaar 2015 stond voor een groot deel van de medewerkers van de Hoge Raad, met name voor hen die werkzaam zijn bij de afdelingen automatise-

ring en bedrijfsvoering, ook in het teken van de voorbereidingen van de verhuizing naar het nieuwe gebouw aan het Korte Voorhout 8 in Den Haag. De nieuwbouw vervangt de huisvesting aan het Lange Voorhout 34, de Kazernestraat 52 en het Lange Voorhout 7 in Den Haag. Eind 2015 werd de bouw afgerond en werden de zes bronzen beelden van rechtsgeleerden, waaronder Hugo de Groot, die al sinds de huisvesting aan het Plein in 1938 als poortwachters van de Hoge Raad dienen, geplaatst voor het nieuwe gebouw van de Hoge Raad. Het nieuwe gebouw van de Hoge Raad is via een publiek-private samenwerking (pps) tot stand gekomen. Het contract omvat ontwerp, bouw, financiering, beheer en onderhoud van het gebouw voor een periode van 30 jaar. Na een Europees aanbestedingstraject hebben het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Rijksvastgoedbedrijf het consortium Poort van Den Haag gekozen voor de realisatie van deze opdracht. Poort van den Haag is een samenwerkingsverband van BAM PPP B.V., PGGM, BAM Bouw en Techniek B.V., ISS Nederland B.V. en KAN Architecten. Deze samenwerkingsvorm leverde een modern en toekomstbestendig stadspaleis op voor de Hoge Raad. Over de totale contracttermijn verwacht men aanzienlijke kostenbesparingen ten opzichte van traditionele bouw en inhuur van dienstverlening.

*vijf geselecteerde
uitspraken van
de civiele kamer
uit 2015*

inleiding

hyperlinken naar illegaal op internet geplaatst materiaal

kindgebonden budget vermindert niet behoefte kind aan alimentatie

geen vergoeding van huurder als bureau optreedt namens verhuurder

uitgangspunten voor schadeloosstelling bij SNS-onteyening

splitsingswet is niet in strijd met het recht van de Europese Unie

inleiding

Het jaar 2015 was het laatste volle jaar waarin de wekelijkse raadkamer van de civiele kamer plaatsvond in de illustere Tuinzaal van het Huis Huguetan. De civiele kamer kijkt met dankbaarheid terug op de vele debatten die in deze inspirerende raadkameromgeving aan uitspraken van de Hoge Raad in civiele zaken zijn voorafgegaan.

Zaaksbehandeling

De instroom van civiele zaken in 2015 (503 zaken) was 2,5% hoger dan in 2014 (491 zaken). In 465 zaken heeft het parket een conclusie genomen. In 37 zaken werd het cassatieberoep door partijen niet voortgezet, zodat geen uitspraak is gedaan. In 433 zaken heeft de civiele kamer uitspraak gedaan. Daarvan is 8,3% (36 zaken) verkort afgedaan met toepassing van art. 80a Wet RO en 33,3% (144 zaken) met toepassing van art. 81 Wet RO. De uitspraak was in 58,4% van de gevallen een inhoudelijk gemotiveerde uitspraak (253 zaken). De totale uitstroom was in 2015 7% hoger dan in 2014.

De gemiddelde doorlooptijd is in 2015 opgelopen van 292 dagen naar 313 dagen, een stijging van 7%. De doorlooptijd van de beantwoording van prejudiciële vragen van rechtbanken en hoven is echter met

10% gedaald van 193 dagen naar 174 dagen. Daarmee voldoen de civiele kamer en het parket aan de wens dat prejudiciële vragen gemiddeld binnen zes maanden worden beantwoord.

Rechtspraak en wetgeving

Hoewel de wetgever het privaatrecht grotendeels heeft neergelegd in moderne wetgeving, zijn er ook onderdelen die nog stammen uit de 19e eeuw. De rechtsontwikkeling kan meebrengen dat de Hoge Raad deze wetgeving uitlegt in het licht van gewijzigde maatschappelijke omstandigheden en juridische inzichten. Twee uitspraken over de personenvennootschappen illustreren dit.

Een commanditaire vennoot stelt volgens de wet alleen geld ter beschikking aan de vennootschap en mag zelf geen ‘daad van beheer’ verrichten. Bij schending van dit verbod wordt hij hoofdelijk aansprakelijk voor alle schulden van de commanditaire vennootschap, aldus het uit 1838 stammende art. 21 Wetboek van Koophandel. Op een vordering tot cassatie in het belang der wet, ingesteld door de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, heeft de Hoge Raad de werking van deze ingrijpende en vérgaande sanctie genuanceerd: zij mag niet in een onevenredige verhouding staan tot de aard en ernst van

de schending en dient achterwege te blijven indien en voor zover zij door het handelen van de commanditaire vennoot niet of niet ten volle wordt gerechtvaardigd (HR 29 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1413).

Sinds 1927 was vaste rechtspraak dat het faillissement van een vennootschap onder firma (‘vof’) ook het faillissement van elk van de vennoten van die vof meebrengt. Door de invoering van de wettelijke schuldsanering natuurlijke personen in de Faillissementswet en door ontwikkelingen op Europees niveau kwam deze regel in een ander daglicht te staan. De Hoge Raad heeft zijn oude rechtspraak op dit punt dan ook verlaten (HR 6 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:251). De vennoten moeten dus afzonderlijk failliet worden verklaard. In het in 2011 om andere redenen ingetrokken wetsvoorstel personenvennootschappen was al opgenomen dat de ‘oude’ regel niet langer zou gelden.

Prejudiciële vragen

In 2015 heeft de civiele kamer in 13 zaken prejudiciële vragen van de gerechten in feitelijke instantie ontvangen en in 12 zaken uitspraak gedaan naar aanleiding van prejudiciële vragen.

Langs deze weg kan de Hoge Raad zich uitlaten over rechtsvragen die hem anders niet of pas (veel) later zouden hebben bereikt. De ervaringen die in de eerste 3,5 jaren (juli 2012 t/m december 2015) met dit instrument zijn opgedaan, worden inmiddels tussentijds geëvalueerd, mede met het oog op de vraag of invoering van een soortgelijke regeling voor de strafkamer opportuun is. In 2015 heeft de Hoge Raad medewerking verleend aan dit evaluatieonderzoek, dat in opdracht van het WODC wordt verricht door onderzoekers van de Universiteit Utrecht. Het rapport wordt naar verwachting in voorjaar 2016 uitgebracht.

De onderwerpen van prejudiciële vragen zijn zeer gevarieerd en bestrijken inmiddels een aanzienlijk deel van het civiele recht. Met de wijze waarop de vragen zijn geformuleerd kan de civiele kamer in het algemeen goed uit de voeten. De Hoge Raad heeft in 2015 het belang benadrukt dat partijen door de rechter in feitelijke instantie in de gelegenheid worden gesteld zich uit te laten over de formulering van de prejudiciële vragen (HR 16 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3099). Op de in 2015 vernieuwde website van de Hoge Raad is in één oogopslag te zien in welke zaken prejudiciële vragen aanhangig zijn.

Aan de hand daarvan kunnen derden beoordelen of zij de Hoge Raad willen verzoeken schriftelijke opmerkingen te mogen maken.

Digitaal procederen

In 2015 is het portaal voor digitaal procederen van de Hoge Raad ontwikkeld. Leden van de civiele kamer en het civiele parket hebben daaraan bijgedragen. In oktober 2015 heeft in de grote zittingszaal van de Hoge Raad een bijeenkomst plaatsgevonden waarin het portaal is getoond en door leden van de civiele cassatiebalie, civiele kamer en parket en andere direct betrokkenen van gedachten is gewisseld over de verdere inrichting van het portaal. De daadwerkelijke start van het digitale procederen in civiele zaken is afhankelijk van de behandeling van wetsvoorstellen die digitaal procederen mogelijk maken.

hyperlinken naar illegaal op internet geplaatst materiaal

[HR 3 APRIL 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:841](#)

Een van de rechtsgebieden waarmee de civiele kamer zich met enige regelmaat bezighoudt, is intellectueel eigendomsrecht. Dat is het recht dat de ‘voortbrengselen van de menselijke geest’ beschermt. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om uitvindingen, onderscheidingstekens (merken en handelsnamen), uiterlijke verschijningsvormen van gebruiks- of siervoorwerpen (modellen) en ‘werken van letterkunde, wetenschap of kunst’. Voor deze scheppingen van de menselijke geest kan onder voorwaarden voor bepaalde of onbepaalde tijd bescherming worden verkregen onder bijvoorbeeld het octrooirecht, merkenrecht, handelsnamenrecht, modelrecht of auteursrecht. De ratio van deze bescherming is veelal om de ‘schepper’ (de maker, ontwerper, uitvinder) gedurende zekere tijd een exclusief recht te geven om te profiteren van zijn creatieve arbeid; op die wijze wordt dergelijke arbeid gestimuleerd. Steeds wordt daarbij een afweging gemaakt tussen bescherming van de rechtshabende en bevordering van de vrije mededinging. Intellectueel eigendomsrecht is door de jaren heen steeds meer Europees recht geworden. Voor de uitleg van dat recht is het Hof van Justitie van de Europese Unie de hoogste rechter. Er is dan ook een levendige dialoog tussen de gerechten van de lidstaten en het Hof van

Justitie, meestal doordat de nationale gerechten in aan hen voorgelegde zaken aan dat hof ‘prejudiciële’ vragen stellen over de juiste uitleg van een bepaalde regeling.

De uitspraak van 3 april 2015 betreft zo’n zaak. In deze zaak, die over auteursrecht gaat, procedeert Sanoma, uitgever van het tijdschrift Playboy, tegen GS Media. GS Media exploiteert de website GeenStijl.nl. GeenStijl heeft in 2011 een ‘linktip’ ontvangen die verwees naar een bestand op een Australische website voor dataopslag (Filefactory). Het bestand bevatte foto’s uit een fotoreportage, gemaakt van een televisiepersoonlijkheid (‘betrokkene’). De foto’s waren gemaakt voor een nog te verschijnen aflevering van Playboy. Diezelfde dag is in het televisieprogramma Pownews gemeld dat de foto’s vóór publicatie waren uitgelekt, waarbij enkele van de foto’s zijn getoond. Ook heeft GeenStijl op zijn website een bericht geplaatst met een hyperlink naar Filefactory. Via die website kon worden doorgelinkt naar het bestand waarin de foto’s stonden. Sanoma, de fotograaf en betrokkene vonden dat GeenStijl daarmee onder meer inbreuk maakte op het auteursrecht van de fotograaf en het portretrecht van betrokkene, en jegens Sanoma onrechtmatig handelde. GeenStijl gaf echter geen

gehoor aan hun sommatie om de hyperlink te verwijderen. Toen Filefactory de foto's had verwijderd, plaatste GeenStijl een hyperlink naar een andere website. Ook via die website waren de foto's te zien.

Sanoma, Playboy en betrokkene hebben GS Media vervolgens gedagvaard en diverse maatregelen met betrekking tot de berichten en hyperlinks gevraagd. De rechtbank wees de vorderingen grotendeels toe. De rechtbank was van mening dat GeenStijl door het plaatsen op zijn website van de berichten en de hyperlink inderdaad inbreuk had gemaakt op het auteursrecht op de foto's en het portretrecht van betrokkene. Het hof dacht er

grotendeels anders over. Het vond dat geen sprake was van inbreuk op het auteursrecht, omdat de foto's door de plaatsing op Filefactory toch al openbaar waren. Wel vond het hof de handelwijze van GS Media onrechtmatig, omdat met het plaatsen van de hyperlink het GeenStijl-publiek in hoge mate werd gefaciliteerd en geënthousiasmeerd om de foto's te bekijken, terwijl deze zonder de hyperlinks niet op eenvoudige wijze te vinden waren.

In het cassatieberoep is onder meer aan de Hoge Raad voorgelegd of GeenStijl door het plaatsen van een hyperlink naar een website die toegang gaf tot de foto's

inderdaad inbreuk heeft gemaakt op het auteursrecht van de fotograaf. Eén van de handelingen die door het auteursrecht exclusief aan de auteur zijn voorbehouden is openbaarmaking van zijn werk, ofwel, in de terminologie van de Europese regelgeving: 'mededeling aan het publiek' van dat werk. Het Hof van Justitie heeft al eerder beslist dat het plaatsen van een hyperlink naar materiaal dat al elders op het internet te vinden is, niet kan worden aangemerkt als een (nieuwe) mededeling aan het publiek. Maar de vraag is of dat ook het geval is als de auteur voor die eerdere plaatsing op het internet geen toestemming heeft gegeven. Als hyperlinks naar materiaal dat zonder toestemming van de auteur op internet is geplaatst in principe zou zijn toegestaan, rijst de vraag of dat anders is als dat materiaal voor het algemene internetpubliek weliswaar vindbaar was, maar niet eenvoudig, zodat het plaatsen van de hyperlink het vinden van het werk heeft vergemakkelijkt. De rechtspraak van het Hof van Justitie geeft over een en ander geen uitsluitel. De advocaat-generaal heeft de Hoge Raad geadviseerd over deze punten prejudiciële vragen te stellen en de Hoge Raad is hem daarin gevolgd. Waarschijnlijk komt het antwoord in de loop van het komende jaar, waarna de Hoge Raad een einduitspraak kan doen in deze zaak.

kindgebonden budget vermindert niet behoefte kind aan alimentatie

[HR 9 OKTOBER 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:3011](#)

Het familierecht is een rechtsgebied waarmee de civiele kamer zich relatief vaak bezighoudt. Daarbij gaat het veelal over de rechtsgevolgen van een echtscheiding. De uitspraak van 9 oktober 2015 gaat over kinderalimentatie: de financiële bijdrage die een ouder moet leveren in de kosten van verzorging en opvoeding van een kind dat (voornamelijk) bij de andere ouder verblijft. Bij de berekening van kinderalimentatie wordt altijd eerst vastgesteld hoe groot de behoefte van een kind is aan een financiële bijdrage van de ouders. Daarna wordt beoordeeld of de ouder die de bijdrage moet betalen daarvoor voldoende inkomen ('draagkracht') heeft. In deze uitspraak gaat het over de vraag op welke wijze bij de vaststelling van kinderalimentatie rekening moet worden gehouden met financiële tegemoetkomingen van de overheid in de kosten van kinderen.

De wetgever heeft in de loop der jaren diverse regelingen getroffen om ouders tegemoet te komen in de kosten van verzorging en opvoeding van kinderen. Tot die regelingen behoort sinds 1 januari 2008 het kindgebonden budget, een inkomensafhankelijke fiscale toeslag. Op 1 januari 2015 is de Wet Hervorming Kindregelingen in werking getreden. Daarbij is de 'alleenstaande ouderkop'

geïntroduceerd als onderdeel van het kindgebonden budget. Het doel hiervan is aanvullende inkomensondersteuning te bieden aan de alleenstaande ouder en deze tegemoet te komen in de kosten van diens kind of kinderen. In de praktijk rees de vraag of de alleenstaande ouderkop als onderdeel van het kindgebonden budget in mindering moet worden gebracht op de behoefte van het kind, of moet worden opgeteld bij het inkomen van de ouder die het kind verzorgt.

Rechters maken bij de berekening van alimentatie meestal gebruik van de aanbevelingen van een werkgroep, bestaande uit rechters die zich bezig houden met alimentatiezaken ("Expertgroep Alimentatienormen"). Deze expertgroep heeft in de periode van 1 januari 2009 tot 1 januari 2013 aanbevolen om het kindgebonden budget op te tellen bij het inkomen van de ouder die dat budget ontvangt. Met ingang van 1 januari 2013 heeft de Expertgroep echter aanbevolen om het kindgebonden budget in mindering te brengen op de behoefte van het kind. Deze aanbeveling is na de introductie van de alleenstaande ouderkop gehandhaafd. De Expertgroep baseerde deze nieuwe aanbeveling op antwoorden van de minister bij de behandeling van het wetsvoorstel Wet Hervorming Kindregelingen in de Eerste Kamer.

Sommige rechtbanken waren het niet met deze gewijzigde aanbeveling eens en weken daarvan af. De aanbeveling kon namelijk, zeker bij verhoging van het kindgebonden budget met de alleenstaande ouderkop, ertoe leiden dat de behoefte van het kind sterk verminderde, met als gevolg dat de niet-verzorgende ouder soms maar heel weinig alimentatie hoefde te betalen. Andere rechters volgden de aanbeveling wel. Daardoor konden in vergelijkbare gevallen de aan kinderalimentatie vastgestelde bedragen nogal uiteenlopen. Omdat het onwenselijk is dat rechters niet op dezelfde manier omgaan met de berekening van kinderalimentatie, heeft het hof Den Haag daarover een prejudiciële vraag aan de Hoge Raad gesteld.

De Hoge Raad heeft, overeenkomstig het advies van de advocaat-generaal, geantwoord dat het kindgebonden budget moet worden opgeteld bij het inkomen van de ouder die dat budget ontvangt. Overheidsregelingen om ouders tegemoet te komen in de kosten van verzorging en opvoeding van kinderen verminderen de behoefte van het kind aan financiële ondersteuning niet. Die behoefte wordt namelijk bepaald door wat het kind nodig heeft. Het is aan de ouders om in de behoefte van hun kind te voorzien. Het kindgebonden budget

ondersteunt hen daarbij en moet dus bij hun inkomen worden opgeteld.

De uitspraak, die is gedaan binnen vier maanden nadat de prejudiciële vraag was gesteld, zorgt ervoor dat de familierechters op dit punt weer op één lijn kunnen komen, waarmee de rechtseenheid wordt gediend.

geen vergoeding van huurder als bureau optreedt namens verhuurder

[HR 16 OKTOBER 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:3099](#)

In 2015 sprak de civiele kamer zich in een prejudiciële procedure uit over een geval waarin een professioneel bemiddelingsbureau aan verhuurders van woonruimte gratis de mogelijkheid bood op haar website woonruimte te huur aan te bieden. Op de website werd de aangeboden woonruimte precies omschreven, maar werd het adres niet vermeld. Als zich dan een belangstellende meldde kreeg deze de adresgegevens pas nadat een bemiddelingsovereenkomst was gesloten (art. 7:425 BW). Ingevolge de algemene voorwaarden die daarbij van toepassing werden verklaard, was de (aspirant) huurder een courtage ter hoogte van één maand huur verschuldigd als de huurovereenkomst vervolgens tot stand kwam. In de aan de Hoge Raad voorgelegde zaak tekende de (aspirant) huurder de bemiddelingsovereenkomst, sloot daarna een huurovereenkomst met de verhuurder, betaalde onder protest de courtage aan de bemiddelaar en vorderde deze vervolgens terug. Hij voerde aan dat het bemiddelingsbureau de beide partijen welbewust van elkaar had afgeschermd en het daardoor onmogelijk had gemaakt dat zij rechtstreeks en zonder zijn tussenkomst met elkaar in contact traden. Daardoor kon de huurder praktisch gesproken niet anders dan de hem opgedrongen bemiddeling te accepteren. Volgens hem was dit in strijd

met de wet. De rechtbank vond dat dit nog maar de vraag was. De Hoge Raad moest hierover het verlossende woord spreken. Voordat de advocaat-generaal zijn conclusie kon nemen vroeg en verkreeg een derde, de Autoriteit Consument en Markt (ACM), gelegenheid om opmerkingen te maken (art. 393 lid 2 Rv). De Wet handhaving consumentenbescherming regelt dat ACM toezicht houdt op oneerlijke handelspraktijken tegenover consumenten. Naar de mening van ACM was hier sprake van een oneerlijke handelspraktijk. Enkele andere bemiddelingsbureau's die volgens hetzelfde businessmodel werken, hadden na sommatie hun praktijken inmiddels gestaakt of gewijzigd, maar deze bemiddelaar had dat niet willen doen. Daarom had ACM inmiddels aan deze bemiddelaar een last onder dwangsom opgelegd om zijn praktijk aan te passen, maar hij wachtte de uitspraak van de Hoge Raad af. Het belang van de beantwoording van de prejudiciële vraag werd aldus verder vergroot.

De Hoge Raad kwam, evenals de advocaat-generaal, tot het volgende oordeel. Volgens de wet (art. 7:427 BW en art. 7:417 lid 4 BW) is het zo dat als iemand optreedt als lasthebber van twee lastgevers die met elkaar een overeenkomst sluiten van huur en verhuur van een onroerende zaak of van een gedeelte daarvan, en één

van de lastgevers een consument is, de lasthebber geen recht op loon heeft jegens de huurder. Dit is dwingend recht, dat wil zeggen dat daarvan niet bij overeenkomst ten nadele van de huurder kan worden afgeweken. Voor de bemiddelingsovereenkomst geldt hetzelfde als voor de lastgevingsovereenkomst. Maar deze bepalingen zijn ogenschijnlijk niet van toepassing in dit geval. Volgens de wet is namelijk pas van bemiddeling sprake als de bemiddelaar recht heeft op loon voor zijn werkzaamheden. En de verhuurder hoefde niets te betalen aan het bemiddelingsbureau zodat, volgens de letter van de wet, geen sprake was van twee lastgevers. Maar de Hoge Raad leidde uit de wetsgeschiedenis af, in samenhang met een inmiddels aanhangig wetsontwerp, dat de in de wettekst gestelde eis “tegen loon” alleen berust op wetstechnische redenen en dus geen voorwaarde is

voor de toepassing van de genoemde bepalingen. Daarom had de huurder het gelijk aan zijn zijde. De Hoge Raad voegde daaraan nog toe dat dit alleen anders is als de beheerder van de website bewijst dat de website alleen als ‘elektronisch prikbord’ functioneert. Dat laatste is het geval als de aspirant-verhuurder en -huurder niet van elkaar worden afgeschermd en het hun dus niet onmogelijk wordt gemaakt zonder tussenkomst van die beheerder met elkaar in contact treden om over totstandkoming van een huurovereenkomst te onderhandelen.

uitgangspunten voor schadeloosstelling bij SNS-onteigening

[HOGE RAAD 20 MAART 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:661](#)

Als gevolg van de kredietcrisis van 2008 zijn problemen bij de SNS Bank ontstaan. Deze hebben ertoe geleid dat de Staat begin 2013 is overgegaan tot onteigening van de aandelen en achtergestelde obligaties bij die bank en haar moedermaatschappij SNS Reaal. De bevoegdheid daartoe berust op de Wet op het financieel toezicht. Het onteigeningsbesluit is getoetst door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en grotendeels in stand gebleven.

De minister van Financiën heeft zich op het standpunt gesteld dat de te vergoeden schade van de aandeelhouders en achtergestelde schuldeisers nihil is. Het argument daarvoor was dat moet worden uitgegaan van een faillissementsscenario waarin niet eens voldoende saldo zou resteren om de gewone (concurrente) schuldeisers een uitkering te doen. Dit standpunt heeft geleid tot een procedure voor de ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam over de hoogte van de schadeloosstelling. De ondernemingskamer heeft in juli 2013 een tussenuitspraak gegeven. In die uitspraak zijn alleen nog deskundigen benoemd om te adviseren over die schadeloosstelling, maar de ondernemingskamer heeft wel al zelf uitgangspunten gegeven voor de waardebeoordeling. Zowel de

minister van Financiën als de beleggers hebben cassatieberoep ingesteld tegen de uitspraak van de ondernemingskamer. De Hoge Raad heeft in deze zaak uitspraak gedaan op 20 maart 2015.

Een van de uitgangspunten van de ondernemingskamer was dat de schadeloosstelling in ieder geval hoger moet zijn dan € 0,-. Het argument van de ondernemingskamer voor dit oordeel was dat de minister zijn standpunt onvoldoende heeft toegelicht. Volgens de Hoge Raad moet de ondernemingskamer echter zelf, dus los van dat standpunt, de schadeloosstelling vaststellen, en is daarbij niet van belang hoe de minister zijn standpunt heeft toegelicht.

Daarnaast heeft de Hoge Raad een oordeel gegeven over een groot aantal andere uitgangspunten voor de berekening van de schadeloosstelling die de ondernemingskamer heeft gegeven. Volgens de Hoge Raad moet deze schadeloosstelling gelijk zijn aan de prijzen die tussen redelijk handelende partijen voor de desbetreffende effecten zouden zijn overeengekomen op het moment van de onteigening, uitgaande van het daadwerkelijke toekomstperspectief van de onderneming. Daarbij moet alleen de invloed van de onteigening zelf worden weggedacht. Dit uitgangspunt

brengt onder meer mee dat bij de bepaling van het toekomstperspectief rekening moet worden gehouden met een maatregel die de Nederlandse Bank kort voor de onteigening aan SNS Bank heeft opgelegd – een waarschuwing aan SNS Bank dat zou worden ingegrepen als zij haar kapitaalpositie niet tijdig zou versterken –, aangezien dit enerzijds iets zegt over het daadwerkelijke toekomstperspectief van SNS Bank en het anderzijds een maatregel is van een onafhankelijk toezichthouder die daardoor losstaat van de onteigening. Ook brengt het uitgangspunt van daadwerkelijk toekomst-

perspectief mee dat de beurskoers van de onteigende effecten niet van doorslaggevende betekenis is voor de schadeloosstelling, omdat bij beleggers niet alle factoren bekend zullen zijn die het daadwerkelijke toekomstperspectief van de onderneming bepalen en bovendien de beurskoers wordt beïnvloed door speculatieve elementen.

Een ander belangrijk onderdeel van de beslissing van de Hoge Raad betreft de betekenis van een verklaring van SNS Reaal dat zij zich medeaansprakelijk stelt

voor schulden van SNS Bank. SNS Reaal moest op grond van de wet zo'n verklaring afgeven omdat de financiële gegevens van SNS Bank waren verwerkt in haar (SNS Reaal's) jaarrekening. De vraag was of schuldeisers van SNS Bank die een achtergestelde positie innamen – dus ermee hadden ingestemd dat zij pas betaling zouden krijgen als de overige schuldeisers van SNS Bank waren voldaan – ook in verhouding tot de schuldeisers van SNS Reaal waren achtergesteld. Anders dan de ondernemingskamer beantwoordde de Hoge Raad die vraag ontkennend, omdat uitgangspunt is dat schuldeisers gelijk in rang zijn en de achtergestelde schuldeisers van SNS Bank alleen ten opzichte van die bank een achtergestelde positie hebben aanvaard.

In de uitspraak van de Hoge Raad – die voor een groot deel de conclusie van de advocaat-generaal volgt, maar op enkele punten daarvan afwijkt – komen nog diverse andere geschilpunten aan de orde. Voor de voortzetting van de procedure bij de ondernemingskamer betekent deze uitspraak dat een aantal door de ondernemingskamer gegeven uitgangspunten voor de vaststelling van de schadeloosstelling moet worden bijgesteld.

splitsingswet is niet in strijd met het recht van de Europese Unie

[HR 26 JUNI 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:1727](#)

Soms moet de civiele kamer van de Hoge Raad een oordeel vellen over een kwestie die ook in politiek opzicht omstreden is.

Dat was het afgelopen jaar het geval in een procedure waarin de juridische houdbaarheid van de zogenoemde ‘Splitsingswet’ (officieel: Wet onafhankelijk netbeheer) ter discussie stond.

Volgens de Splitsingswet mogen beheerders van elektriciteits- en gasnetwerken geen deel uitmaken van een groep ondernemingen waartoe ook bedrijven behoren die in Nederland energie produceren, leveren of daarin handelen (het ‘groepsverbod’). Evenmin mogen binnen de groep waartoe de netbeheerder behoort, activiteiten worden verricht die strijdig kunnen zijn met het belang van het beheer van het desbetreffende energienet (het ‘verbod op nevenactiviteiten’). Als gevolg van het groepsverbod moesten energieondernemingen zich zodanig opsplitsen dat de netbeheerder geen onderdeel meer van de groep uitmaakt. De overheid behoudt na deze splitsing de aandelen in de netbeheerder, en de overige onderdelen van deze ondernemingen mogen eventueel aan private aandeelhouders worden overgedragen.

Tegen deze wet zijn drie energieondernemingen (Essent, Eneco en Delta) juridisch in het geweer gekomen. Zij vinden dat het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten in strijd zijn met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal (art. 63 VWEU) en de vrijheid van vestiging (art. 49 VWEU). Zij hebben op die grond gevorderd dat de rechter de desbetreffende bepalingen van de Splitsingswet onverbindend verklaart. Het gerechtshof in Den Haag heeft deze vordering in 2010 toegewezen. Daartegen is de Staat in cassatie opgekomen.

De Hoge Raad heeft in februari 2012 in een tussenarrest (ECLI:NL:HR:2012:[BQ9210](#)) een aantal prejudiciële vragen voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. In oktober 2013 heeft het Hof van Justitie daarop antwoord gegeven (ECLI:EU:C:2013:[677](#)), waarna de procedure voor de Hoge Raad is voortgezet.

Met zijn uitspraak van 26 juni 2015 heeft de Hoge Raad, in overeenstemming met het advies van de advocaat-generaal, de Staat alsnog in het gelijk gesteld. De wetgever heeft met de Splitsingswet beoogd de leveringszekerheid van gas en elektriciteit op een hoog niveau te waarborgen. Daarnaast heeft de wetgever in

het belang van afnemers, waaronder consumenten, de energiemarkt transparant willen maken door middel van een volledige splitsing tussen de netbeheerder enerzijds en de productie- en verkoopbedrijven anderzijds.

Deze doelstellingen van de Splitsingswet zijn volgens de Hoge Raad, ook gelet op de beantwoording van de prejudiciële vragen door het Hof van Justitie, aan te merken als gewichtige redenen van algemeen belang. Die kunnen volgens het recht van de Europese Unie rechtvaardigen dat het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging worden belemmerd, mits voldaan is aan de voorwaarde dat de getroffen maatregelen geschikt zijn om de doelstellingen te bereiken en niet verder gaan dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking daarvan. Na een analyse van de desbetreffende bepalingen van de Splitsingswet en van de daarop gegeven toelichting in het parlement, is de Hoge Raad tot de conclusie gekomen dat aan die voorwaarde is voldaan. Met het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten kunnen de doelstellingen van de Splitsingswet worden bereikt terwijl deze maatregelen niet verder gaan dan daarvoor noodzakelijk is.

Om die reden oordeelt de Hoge Raad dat de door de Splitsingswet veroorzaakte belemmeringen van het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging niet in strijd zijn met het recht van de Europese Unie.

Foto: Tineke Dijkstra

vijf geselecteerde uitspraken van de strafkamer uit 2015

inleiding

verhoorbijstand

media-aandacht

strafmotivering

ontnemen van het voordeel van witwassen

rechter-commissaris

INHOUD

PRINT

inleiding

ENKELE CIJFERS

Instroom

In het jaarplan voor 2015 is geschat dat in 2015 4100 zaken zouden instromen bij de strafsector van de Hoge Raad. Met een feitelijke instroom van 4255 zaken kan de constatering opnieuw zijn dat de instroom hoger uitvalt dan verwacht. In 2015 waren dat ruim 150 zaken meer, 4% hoger.

De prognose in het jaarplan lijkt daarom een realistische. Maar het ziet ernaar uit dat voor de komende jaren een hogere instroom te verwachten valt, bijvoorbeeld ook omdat bij het gerechtshof Den Bosch plannen zijn ontwikkeld om de daar bestaande achterstand van meer dan 500 zaken bij het uitwerken van cassatiezaken in te lopen.

Conclusies

Het jaarplan 2015 vermeldt als streefcijfer voor het parket 2310 zaken, die zijn verdeeld over 1400 inhoudelijke conclusies en 910 schriftelijke 80a standpunten.

Schriftelijke 80a standpunten

Dit betreft een categorie zaken waarin het parket de Hoge Raad schriftelijk adviseert het beroep (de bij schriftuur ingediende klachten) niet-ontvankelijk te verklaren omdat de partij die het cassatieberoep heeft ingesteld klaarblijkelijk onvoldoende

belang heeft bij het cassatieberoep dan wel omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden. Hierin is in 2015 een verandering gekomen. Het parket is wat teruggetreden en bekijkt de ingediende schrifturen enkel op de vraag of een conclusie in een bepaald geval meerwaarde heeft. Bij de overige schrifturen conformeert het parket zich in beginsel aan het oordeel van de Hoge Raad dat een zaak met art. 80a RO kan worden afgedaan en neemt het parket – gehoord de PG – geen schriftelijk standpunt meer in.

Tot en met juni 2015 heeft het parket 920 schriftelijke standpunten genomen en daarmee de prognose voor dit jaar behaald. Daarna is het parket gestopt met schriftelijke standpunten, zodat deze in de jaarverslagen van de komende jaren niet terugkomen.

Inhoudelijke conclusies

Het parket heeft in 1338 zaken inhoudelijk geconcludeerd. Verder heeft het parket in 11 zaken waarbij een verzoek om nader onderzoek in het kader van de herzieningsprocedure is gedaan een beslissing genomen. Met de toepassing van art. 80a RO is er een verschuiving opgetreden in de werklust van de gehele strafsector. Een steeds groter aantal zaken wordt niet-ontvankelijk verklaard bij gebrek aan belang,

of omdat de middelen klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden. Door deze ‘selectie aan de poort’ worden zaken nu vroegtijdig zonder dat het parket een conclusie neemt niet-ontvankelijk verklaard. Voorheen werd het beroep in dergelijke zaken – na een volledige procedure – vaak verworpen met art. 81 RO (geen rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling). In die zaken werd door het parket altijd een conclusie genomen. Het wegvallen van deze conclusies wordt zichtbaar in de cijfers. Dit heeft voor het parket en de raad de ruimte geschapen om zich te concentreren op de zaken met complexere rechtsvragen waarin een uitgebreide inhoudelijke conclusie moet worden genomen ook wel kernachtig aangeduid als ‘zaken die ertoe doen’. Verder creëert het de ruimte voor de andere taken van het parket zoals het toezicht op het Openbaar Ministerie en beoordeling van de verzoeken tot nader onderzoek in het kader van de herzieningsprocedure. Dit brengt met zich mee dat een kern van zaken overblijft waarin het parket concludeert. In het jaarplan voor 2015 is dat aantal op 1400 conclusies bepaald. Afgewacht moet worden hoe dit zich in de komende jaren ontwikkelt. Een voorzichtige schatting is dat het aantal inhoudelijke conclusies tussen de 1100 en 1400 zal liggen.

Uitspraken

Uitstroom

In het jaarplan is het uitstroomcijfer voor 2015 op 4100 zaken bepaald. Door de hiervoor geschetste toepassing van art. 80a RO als selectie aan de poort en de snellere afhandeling van zaken zonder middelen (zogenoemde peken) is de strafsector erin geslaagd 4908 zaken af te doen. Ook in vergelijking met de voorgaande jaren is 2015 een topjaar. Na 2012 met een uitstroom van 3471 zaken volgde 2013 met 4173 zaken. Dit was vooral het gevolg van een extra inspanning bij het parket om de werkvoorraad van de strafsector terug te dringen. Daartoe waren 2 raadsheren tijdelijk als plaatsvervangend AG benoemd. In de volgende jaren wordt de invoering van art. 80a RO steeds duidelijker merkbaar met een uitstroom 4.485 in 2014 en 4908 zaken in 2015.

Werkvoorraad en doorlooptijden

Het gunstige uitstroomcijfer heeft gevolgen voor de werkvoorraad. Waar het jaarplan uitgaat van 3000 zaken eindigt 2015 met een werkvoorraad van 2290 zaken. Een afname van de werkvoorraad met 900 zaken ten opzichte 2014. Dit is het gevolg van de toepassing van art. 80a RO en verbeteringen in de werkprocessen. Een prestatie die enkel kon worden gerealiseerd

door de extra inspanningen die de gehele sector in alle geledingen heeft geleverd. Een dergelijke inhaalslag laat zich niet eenvoudig herhalen omdat de werkvoorraad door de inspanningen van de afgelopen jaren vrijwel geoptimaliseerd is en de voorraad zich nu in de bestaande werkprocessen bevindt.

In de komende jaren zal dit mooie resultaat dan ook geconsolideerd moeten worden. De focus zal dan ook meer liggen op het verder terugdringen van de doorlooptijden. Ook op dat punt kan in dit jaarverslag positief gerapporteerd worden. De gemiddelde doorlooptijd is van ongeveer 300 dagen in 2012 en 2013 en 271 dagen in 2014 in 2015 verder teruggebracht naar 243 dagen.

SELECTIE AAN DE POORT

Art. 80a, eerste lid, van de Wet op de rechterlijke organisatie geeft de Hoge Raad de bevoegdheid om - gehoord de procureur-generaal - een ingesteld beroep in cassatie niet-ontvankelijk te verklaren wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat de partij die het cassatieberoep instelt klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep of omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden. De cruciale vraag is wanneer sprake is van zulke

klachten. De door art. 80a RO geïntroduceerde selectie aan de poort ontwikkelt zich gaandeweg. De Hoge Raad hecht eraan van zijn beleid bij de toepassing van deze selectie verantwoording af te leggen. Dat gebeurt door arresten te wijzen waarin uitdrukkelijk is gemotiveerd dat en waarom in bepaalde soorten gevallen het cassatieberoep niet-ontvankelijk wordt verklaard, bijvoorbeeld omdat geen voldoende belang bestaat bij de klachten. Een thematisch gegroepeerd en geactualiseerd overzicht van die gevallen sinds de invoering in 2012 van art. 80a RO is gegeven in de HR 7 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1005.

ZAKEN DIE ERTOE DOEN

De toepassing van art. 80a RO heeft ruimte geschapen om nog meer aandacht te kunnen geven aan de zaken die de Hoge Raad belangrijk vindt. Zo kan sneller antwoord worden gegeven op vragen die in de rechtspraak spelen en waarmee direct al richting kan worden gegeven voor de beoordeling van een groot aantal andere gevallen. Ook wordt door middel van overzichtsarresten en algemene beschouwingen over diverse leerstukken die in de praktijk lastig worden gevonden steun geboden aan de rechtsbeoefenaren.

Daarnaast zijn er natuurlijk ook andere uitspraken van het afgelopen jaar die het signaleren waard zijn; enkele staan hieronder genoemd.

verhoorbijstand

[HR 22 DECEMBER 2015](#)
[ECLI:NL:HR:2015:3608](#)
[NJ 2016/52 M.N. A.H. KLIP](#)

De verdachte is op Schiphol aangehouden wegens het invoeren en bezitten van een op zijn mobiele telefoon aangetroffen kinderpornografisch filmfragment. Toen en ook nadien is hij verhoord door de Koninklijke Marechaussee buiten aanwezigheid van een raadsman. De juistheid van het middel dat steunt op de stelling dat bewijsuitsluiting in zo'n geval moet volgen, kan in het concrete geval in het midden blijven omdat de bewezenverklaring ook met weglating van de verklaring van de verdachte toereikend is gemotiveerd. Omdat het middel om deze reden faalt, wordt het verzoek afgewezen om prejudiciële vragen te stellen met het doel duidelijkheid te krijgen of een verdachte een recht op verhoorbijstand kan ontlenen aan algemene beginselen van het recht van de Europese Unie en/of het Handvest. De vragen zijn immers niet relevant voor de oplossing van het geschil.

Toch gaat de Hoge Raad met het oog op toekomstige gevallen in op rechtsbijstand tijdens het verhoor van de verdachte door de politie. In het vorige jaarverslag is HR 1 april 2014, ECLI:NL:HR:2014:770, NJ 2014/268 besproken, waarin is geoordeeld dat dit recht op verhoorbijstand – anders dan het recht om voorafgaand aan het verhoor een raadsman te consulteren –

niet zonder meer kan worden afgeleid uit de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), terwijl richtlijn 2013/48/EU over het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures nog niet is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. De Hoge Raad oordeelde toen dat het maken van de vereiste beleidsmatige, organisatorische en financiële keuzes en aldus het opstellen van een algemene regeling niet binnen het bereik van de rechtsvormende taak van de Hoge Raad lag. In het licht van de rechtspraak van het EHRM is de rechtszekerheid ermee gediend dat de Hoge Raad nu overgaat tot aanscherping van de regels. Omdat de genoemde richtlijn uiterlijk op 27 november 2016 moet zijn geïmplementeerd mag worden aangenomen dat over de eerder gesignaleerde keuzes inmiddels goed is nagedacht, al is duidelijk dat ook na het arrest het debat over de bevoegdheden van de advocaat die bij het verhoor aanwezig is en over diens vergoeding niet is verstomd.

De Hoge Raad gaat ervan uit dat met ingang van 1 maart 2016 toepassing zal worden gegeven aan de regel dat een verdachte recht heeft op verhoorbijstand, behalve bij het bestaan van dwingende redenen om dat recht te beperken. De verdachte kan uitdrukkelijk dan wel stilzwijgend

maar in elk geval ondubbelzinnig afstand doen van dat recht. Dit brengt mee dat hij vóór de aanvang van het verhoor dient te worden gewezen op zijn recht op bijstand van een raadsman. Het recht op zulke bijstand heeft niet alleen betrekking op het eerste verhoor, maar ook op daarop volgende verhoren. Zolang de EU-richtlijn nog niet is geïmplementeerd, hoeft het rechtsgevolg dat aan de afwezigheid van de raadsman bij het verhoor moet worden verbonden niet noodzakelijk te bestaan uit bewijsuitsluiting.

Hoewel het ontegenzeggelijk zo is dat de rechtspraak van het EHRM en de EU-richtlijn hun invloed hebben doen gelden op dit arrest, is het belang van rechtsbijstand als zodanig een onomstreden rechtsgoed in het Nederlandse strafprocesrecht. Illustratief is artikel 41, eerste lid onder b, Wetboek van Strafvordering over het recht op toevoeging van een raadsman aan een verdachte, van wie de voorlopige hechtenis is bevolen. Dat voorschrift is van zo grote betekenis dat, al wordt dit niet uitdrukkelijk in de wet bepaald, de niet-nakoming

daarvan aan een geldige behandeling ter terechtzitting in de weg staat (HR 17 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3324).

Foto: Vincent van den Hoogen

media- aandacht

[HR 13 OKTOBER 2015](#)

[ECLI:NL:HR:2015:3024](#)

[NJ 2016/111 M.N. B.E.P. MYJER](#)

In deze zaak heeft het gerechtshof in Den Bosch de verdachte veroordeeld voor het tezamen en in vereniging plegen van poging tot doodslag. Dat geweldsincident vond plaats op de openbare weg in Eindhoven en er zijn camera-beelden van. Op deze bewegende beelden zijn de verdachten duidelijk te zien. De beelden zijn door het Openbaar Ministerie verstrekt aan Omroep Brabant en integraal op de televisie vertoond. Het hof heeft geoordeeld dat met het verstrekken van de beelden een inbreuk is gemaakt op het privéleven van verdachte. Omdat het Openbaar Ministerie voor een minder zwaar middel had kunnen kiezen – namelijk het vrijgeven van ‘stills’ – is volgens het hof artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) geschonden. Onder meer daarom beslist het hof in plaats van twaalf maanden jeugddetentie tien maanden jeugddetentie op te leggen. Daarvan zijn vier maanden voorwaardelijk. Het Openbaar Ministerie is het met de strafkorting niet eens.

Het staat het hof in beginsel vrij – zo benadrukt de Hoge Raad – bij het bepalen van de straf rekening te houden met nadeel dat door media-aandacht voor een verdachte is veroorzaakt, ook indien dit niet aan het toedoen van het Openbaar Ministerie is te

wijten of indien dit niet als een schending van artikel 8 EVRM kan worden aangemerkt. Deze factoren kunnen wel van belang zijn voor het bepalen van de ernst van het nadeel en mate waarin met die nadelige gevolgen bij de strafoplegging rekening wordt gehouden. Dat betekent overigens niet dat een verdachte als hij te lijden heeft gekregen van indringende media-aandacht omtrent zijn strafzaak, recht heeft op matiging van de hem op te leggen straf.

Niettemin geldt in het algemeen dat door het verspreiden van persoonlijke informatie ten aanzien waarvan de betrokkene redelijkerwijs mag verwachten dat deze niet zonder zijn toestemming wordt openbaar gemaakt, een inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijke levenssfeer. De enkele omstandigheid dat met zo een publicatie het belang van opsporing van verdachten van een (ernstig) strafbaar feit is gediend, maakt dat niet anders. Een beroep op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer kan afstuiten op de omstandigheid dat openbaarmaking van de persoonlijke gegevens een voorzienbaar gevolg is van het eigen handelen van de betrokkene, in het bijzonder wanneer dit een ernstig strafbaar feit betreft.

Voor de beantwoording van de vraag of sprake is van inbreuk op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en of deze inbreuk gerechtvaardigd is, kunnen diverse in het arrest genoemde factoren, waarin ook eisen van proportionaliteit en subsidiariteit een plaats hebben, van belang zijn. Voor de beoordeling van (de gerechtvaardigheid van) de inbreuk op het recht op privacy van de verdachte op wie het beeldmateriaal betrekking heeft, is een zelfstandige of afzonderlijke toets aan de hand van beginselen van een behoorlijke procesorde of aan de hand van de factoren van artikel 359a, tweede lid, Wetboek van Strafvordering niet nodig.

De Hoge Raad verwerpt het beroep. Hij vindt het begrijpelijk dat het hof doorslaggevend heeft geacht dat volgens het Openbaar Ministerie het gebruik van ‘stills’ als minder zwaar middel mogelijk was geweest, maar dat het desondanks bewust heeft gekozen voor het vertonen van de bewegende beelden van het geweldsincident, onder meer om daarmee een indringend beroep te doen op de familie van de (minderjarige) verdachten om hun identiteit bekend te maken.

straf- motivering

[HR 17 MAART 2015](#)

[ECLI:NL:HR:2015:642](#)

[NJ 2015/225 M.N. F. VELLINGA-SCHOOTSTRA](#)

De verdachte heeft met speciale apparatuur bankgegevens van een oudere, kwetsbare vrouw ontfutseld en vervolgens verschillende geldbedragen van haar rekening opgenomen. Ook van andere slachtoffers heeft hij met een valse pas geldbedragen opgenomen. Na zijn aanhouding heeft de verdachte elf maanden in voorlopige hechtenis doorgebracht en vervolgens vier maanden in vreemdelingendetentie, waarna hij is uitgezet naar Marokko. De detentie is hem wegens medische problemen bijzonder zwaar gevallen. De verdediging bepleit dan dat de verdachte niet terug de gevangenis in moet. Het hof is van dit standpunt afgeweken door een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 18 maanden met aftrek op te leggen.

De vraag waar het om gaat is of het door de verdediging aangevoerde moet worden opgevat als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt (een uos), waarop het hof bij verwerping volgens art. 359, tweede lid, Wetboek van Strafvordering uitdrukkelijk moet reageren. Advocaat-generaal Bleichrodt meende daarover dat algemene richtsnoeren moeilijk zijn te geven, op voorwaarde dat het aangevoerde duidelijk moet zijn en betekenis toekomt aan de op het spel staande belangen. Maar in dit

geval was volgens hem ten onrechte in het midden gebleven of het hof met de door de verdediging aangevoerde omstandigheden heeft rekening gehouden.

De Hoge Raad volgde de advocaat-generaal niet. “Kennelijk en niet onbegrijpelijk heeft het hof het aangevoerde enkel opgevat als een algemeen verzoek tot matigen van de straf op basis van persoonlijke omstandigheden. Het hof behoeft de waardering van de bij de strafoplegging in aanmerking genomen factoren, waaronder de persoonlijke omstandigheden, niet (nader) te motiveren”.

Kennelijk wilde de advocaat-generaal meer inhoud laten geven aan de vereiste strafmotivering, opdat deze meer zou zijn toegesneden op de persoonlijke omstandigheden van de verdachte en de argumentatie van de verdediging (zie ook zijn conclusie bij HR 17 maart 2015, [ECLI:NL:HR:2015:635](#), NJ 2015/227 en de conclusie van advocaat-generaal Harteveld bij HR 17 maart 2015, [ECLI:NL:HR:2015:637](#), NJ 2015/226).

De Hoge Raad controleert of voldaan is aan de wettelijke eisen, bijvoorbeeld of de redenen zijn gegeven die in het bijzonder hebben geleid tot de keuze van het opleggen van een straf die vrijheidsontneming

meebrengt en of niet al te vergaande bijzondere voorwaarden worden opgelegd bij een voorwaardelijke straf (vergelijk HR 6 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:2981, NJ 2015/431). En met enige regelmaat worden arresten van hoven vernietigd omdat ze niet begrijpelijk zijn, bijvoorbeeld omdat het Uittreksel Justitiële Documentatie geen steunt biedt aan het oordeel dat de verdachte “eerder voor strafbare feiten onherroepelijk [is] veroordeeld”. Maar de Hoge Raad hecht ook zeer aan de straftoemettingsvrijheid van de feitenrechter.

Die straftoemettingsvrijheid weerhoudt de Hoge Raad ervan al te hoge, algemeen geformuleerde eisen te stellen aan de plicht tot antwoorden van de rechter op strafmaatverweren. De advocaten-generaal vragen terecht aandacht voor het belang van de keuze om al dan niet een meer op de zaak en/of op het pleidooi toegespitste strafmaatoverweging op te nemen. Maar het is de feitenrechter die de belangrijke verantwoordelijkheid draagt te beoordelen in welke specifieke gevallen het wenselijk is de verdachte, eventuele slachtoffers

en/of het algemeen publiek met een op de zaak toegespitste strafmaatoverweging inzicht te geven in de bijzondere redenen van de straf.

ontnemen van het voordeel van witwassen

[HR 13 OKTOBER 2015](#)

[ECLI:NL:HR:2015:3059](#)

[NJ 2016/81 M.N. B.F. KEULEN EN](#)

[ECLI:NL:HR:2015:3051](#)

De verdachte is veroordeeld voor het voorhanden hebben van geld en personenauto's die (on)middellijk afkomstig waren uit enig misdrijf. Hij kocht en verkocht kweekbenodigdheden die worden gebruikt in hennepkwekerijen en bracht de spullen naar de klanten waardoor dezen niet zelf naar een 'growshop' hoefden te gaan. Over deze afnemers heeft hij geen informatie willen geven. De Hoge Raad aanvaardt de kwalificatie van het hof dat de bedrijfsactiviteiten moeten worden aangemerkt als medeplichtigheid aan (poging tot) het telen van hennep. Hoewel de verdachte dus wist dat het geld en de auto's van (zijn eigen) misdrijf afkomstig waren, is de Hoge Raad het niet eens met de bewezenverklaring van witwassen.

De Hoge Raad heeft in diverse arresten overwogen dat indien vaststaat dat het enkele verwerven of voorhanden hebben door de verdachte van een voorwerp dat onmiddellijk afkomstig is uit een door hemzelf begaan misdrijf niet kan hebben bijgedragen aan het verbergen of verhullen van de criminele herkomst van het voorwerp, die gedraging niet als (schuld) witwassen kan worden gekwalificeerd (vergelijk HR 21 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1090). De personenauto's die de verdachte met de inkomsten van zijn

bedrijfsactiviteiten heeft aangeschaft zijn 'middellijk' afkomstig van misdrijf en de kwalificatie van witwassen is dan volgens vaste jurisprudentie geen probleem.

Met de contante geldbedragen die de verdachte uit zijn verkoopactiviteiten heeft ontvangen ligt het anders: die zijn 'onmiddellijk' afkomstig van misdrijf. In dat geval moet uit de motivering van de rechter blijken dat de verdachte de criminele herkomst van dat geld ook daadwerkelijk heeft verborgen of verhuld. Dat de verdachte zijn afnemers niet wilde aangeven, is niet toereikend. Evenmin is het enkele storten op eigen bankrekeningen voldoende om te spreken van gedragingen die ook (kennelijk) gericht zijn geweest op het daadwerkelijk verbergen of verhullen van de criminele herkomst van de geldbedragen (vergelijk HR 27 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3169, NJ 2016/83).

In de ontnemingszaak die hiermee samenhang heeft het hof het verkregen wederrechtelijk voordeel geschat op de winst die is behaald met de verkoop van kweekbenodigdheden. Aan dat oordeel ligt kennelijk de opvatting ten grondslag dat de (volledige) winst als voorwerp van (gewoonte) witwassen reeds daardoor wederrechtelijk verkregen voordeel vormt. Die opvatting is niet juist (vergelijk HR 13 oktober 2015,

ECLI:NL:HR:2015:[3071](#) en HR 8 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:[3485](#)).

Voor zover het hof mocht hebben geoordeeld dat de betrokkene daadwerkelijk wederrechtelijk voordeel heeft verkregen uit andere strafbare feiten dan het bewezenverklarde witwassen, zal dat oordeel toereikend moeten worden gemotiveerd.

Een ander aspect van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel dat dit jaar aan de orde was, betrof gevallen waarin er verscheidene daders zijn en de omvang van het voordeel van elk van hen

niet aanstonds is vast te stellen. De rechter moet dan bepalen welk deel van het totale voordeel aan elk van hen moet worden toegerekend. Bij onvoldoende aanknopingspunten kan dit ertoe leiden dat het voordeel naar evenredigheid wordt toegerekend. Het opleggen van een hoofdelijke betalingsverplichting voor het gehele bedrag van het wederrechtelijk verkregen voordeel, zal doorgaans in strijd zijn met het uitgangspunt dat slechts voordeel kan worden ontnomen dat de betrokkene daadwerkelijk heeft behaald. Alleen indien het verkregen wederrechtelijk voordeel als

‘gemeenschappelijk voordeel’ kan worden aangemerkt waarover ieder van de mededaders kan beschikken of heeft kunnen beschikken, tast oplegging van een hoofdelijke betalingsverplichting het karakter van de ontnemingsmaatregel niet aan. Dit ‘gemeenschappelijk voordeel’ kan dan aan ieder van de mededaders voor het geheel worden toegerekend (HR 7 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:[884](#), NJ 2015/325).

rechter- commissaris

[HR 3 MAART 2015](#)

[ECLI:NL:HR:2015:505](#)

[NJ 2015/311 M.N. M.J. BORGERS](#)

Het afgelopen jaar heeft de procureur-generaal diverse vorderingen tot cassatie in het belang der wet ingediend.

Een daarvan betrof de bevoegdheden die de rechter-commissaris mag uitoefenen nadat de officier van justitie heeft meegedeeld dat hij de dagvaarding uitbrengt. Het komt in de praktijk ook veel voor dat – in het bijzonder als gevolg van de regeling van de gevangenhouding – het eindonderzoek formeel al is aangevangen, terwijl het vooronderzoek feitelijk nog loopt. De vraag is dan of de rechter-commissaris al dan niet beperkt zou moeten zijn in zijn bevoegdheid tot voortzetting van het onderzoek. Een andere – maar verwante – vraag betreft gevallen waarin de zittingsrechter onderzoekshandelingen heeft verwezen naar de rechter-commissaris op de voet van artikel 316 Wetboek van Strafvordering. De vraag is dan of partijen de bevoegdheid hebben het verrichten van onderzoekshandelingen te vorderen respectievelijk te verzoeken (op grond van artikel 181 respectievelijk 183 Wetboek van Strafvordering). En de vervolgvraag is in beide soorten gevallen of dan tegen de beslissing van de rechter-commissaris zou kunnen worden opgekomen.

De Hoge Raad heeft hier als volgt over beslist. Na de kennisgeving van de officier

van justitie dat tot dagvaarding zal worden overgegaan is de rechter-commissaris bevoegd tot voortzetting van zijn reeds lopende onderzoek zolang het onderzoek ter terechtzitting nog niet is aangevangen. Deze bevoegdheid is beperkt tot het onderzoek dat de rechter-commissaris noodzakelijk acht. Na die kennisgeving is voor vorderingen of verzoeken als bedoeld in artikelen 181 en 183 Wetboek van Strafvordering om onderzoekshandelingen te verrichten geen plaats. Ook na verwijzing op de voet van artikel 316 Wetboek van Strafvordering is voor vorderingen van de officier van justitie of verzoeken van de verdachte geen plaats. Aan de in het tweede lid van artikel 185 Wetboek van Strafvordering geformuleerde bevoegdheid van de rechter-commissaris een regiebijeenkomst te beleggen, kan dan ook niet worden ontleend dat de bedoelde vorderingen of verzoeken toch kunnen worden gedaan.

Dit brengt mee dat na de kennisgeving van de officier van justitie of na de verwijzing naar de rechter-commissaris tegen een door de rechter-commissaris gegeven afwijzing van aan hem door de officier van justitie of de verdachte kenbaar gemaakte onderzoekswensen geen hoger beroep op grond van artikel 446, eerste lid, Wetboek van Strafvordering openstaat, respectievelijk geen bezwaarschrift op grond van

artikel 183, derde lid, Wetboek van Strafvordering kan worden ingediend. Een andere opvatting zou afbreuk doen aan de sturende positie van de zittingsrechter en nodeloze complicaties kunnen veroorzaken.

In huis-, tuin- en keukentermen zou men kunnen zeggen dat het in dit arrest gaat om de vraag wie het laatste woord heeft: de zittingsrechter of de rechter-commissaris. In de praktijk zal die vraag in de meeste gevallen vermeden kunnen worden. Het zou ook spijtig zijn – al was het maar vanwege de ongewenste vertragingen – als een redelijke vraag die rechtstreeks voortvloeit uit de uitkomsten van het lopende onderzoek of het onderzoek naar aanleiding van de verwijzingsopdracht geen gevolg zou kunnen krijgen voordat het onderzoek ter terechtzitting zou zijn heropend. Denkbaar is ook dat de rechter-commissaris in voorkomende gevallen tussentijds contact zoekt met de zittingsrechter. Maar wat er ook zij van dergelijke toelaatbare praktijkoplossingen, het gaat dan niet om vorderingen of verzoeken als bedoeld in artikel 181 respectievelijk 183 Wetboek van Strafvordering.

Dat bij het vinden van praktische oplossingen van belang is dat de verdediging niet in een nadelige positie wordt gemanoeuvreerd, illustreert HR 1 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2451, NJ 2016/96. In dat geval had de raadsheer-commissaris na verwijzing de getuigenverhoren afgelast omdat de verdediging niet (tijdig) had voldaan aan de voorwaarde dat de te stellen vragen op voorhand aan de raadsheer-commissaris moesten worden overgelegd.

Het kennelijke oordeel van het hof dat de raadsheer-commissaris het laten plaatsvinden van een door het hof opgedragen getuigenverhoor afhankelijk mocht stellen van deze voorwaarde, geeft blijk van een onjuiste rechtsopvatting.

Foto: Vincent van den Hoogen

vijf geselecteerde uitspraken van de belastingkamer uit 2015

Belastingdienst

inleiding

renteaftrekbeperking voor multinationals die deelnemingen financieren via belastingparadijzen

unierechtelijk beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging bij mogelijke betrokkenheid

bij omzetbelastingfraude

onmiddellijke werking van de wettelijke bepalingen over de informatiebeschikking

leeftijdsdiscriminatie student?

inspecteur weigert identiteit van tipgever prijs te geven

INHOUD

PRINT

inleiding

2015 was een feestelijk jaar voor de belastingkamer van de Hoge Raad, waarin zij het 100-jarig bestaan van de mogelijkheid van beroep in cassatie in belastingzaken mocht vieren. Het eerste eeuwfeest werd onder meer luister bijgezet met de website 100jaar.belastingkamerhr.nl, een feestbundel met artikelen over de fiscale cassatierechtspraak en een bijzonder nummer van het Bulletin for International Taxation. Het lustrumjaar werd afgesloten met een slotbijeenkomst in het nieuwe gebouw van de Hoge Raad met als thema “Van Oud naar Nieuw, 100 jaar belastingkamer, op weg naar de 200!”.

Behandeling van zaken

De belastingkamer kijkt tevreden terug op de behandeling van zaken in 2015, waarin de doorlooptijd is gedaald en de voorraad van zaken is teruggebracht. In 2015 kwamen 804 zaken binnen bij de belastingkamer. Dat is 21,3% minder dan de instroom in 2014 (1021 zaken). In 113 zaken heeft het parket een conclusie genomen (exclusief 5 civiele zaken waarin het fiscale parket heeft geconcludeerd). In 132 zaken werd het cassatieberoep niet voortgezet, zodat geen uitspraak is gedaan. In 796 zaken heeft de belastingkamer uitspraak gedaan. In iets meer dan de helft hiervan werd de beslissing inhoudelijk

gemotiveerd (399 zaken). Verder werd 20,7% van de behandelde zaken niet-ontvankelijk verklaard op basis van art. 80a Wet RO (165 zaken) en nog eens 29,1% ongegrond verklaard met toepassing van art. 81 Wet RO (232 zaken). De totale uitstroom in 2015 was 20,4% lager dan in het voorafgaande jaar. De gemiddelde doorlooptijd in 2015 (265 dagen) is met 8,9% gedaald ten opzichte van 2014. De voorraad van zaken is afgenomen van 756 zaken eind 2014 naar 632 zaken eind 2015.

Trends in de fiscale procespraktijk

De eerder geconstateerde trend dat groepen belastingplichtigen zich verenigen om een bepaalde rechtsklacht aan de rechter voor te leggen zet zich voort. Goede voorbeelden zijn te vinden op het vlak van de teruggaaf van dividendbelasting aan buitenlandse beleggingsfondsen (20.000 fondsen) en het opwaarderen van landbouwgronden onder de landbouwwijziging (proefprocedure agrariërs). In 2015 was er al een voorproefje op de verwachte stroom box 3-procedures in de vorm van een uitspraak over de leegwaarderatio voor verhuurde panden. Verder is een groot aantal procedures over het Besluit Uitsluiting Aftrek omzetbelasting (BUA) binnengekomen, waarin het parket in 2016 een viertal conclusies heeft genomen

(advocaat-generaal IJzerman 8 maart 2016, ECLI:NL:PHR:2016:[83](#), [88](#), [89](#) en [90](#)).

De in internationale verdragen neergelegde grondrechten en het recht van de Europese Unie worden in dat soort gevallen door belastingplichtigen als laatste reddingsboei in de strijd geworpen. Vooral het eigendomsgrondrecht en de discriminatieverboden worden aangevoerd om de gevolgen van onwelgevallige wetgeving door de rechter ongedaan gemaakt te krijgen. Ook de in het Unierecht neergelegde rechten van de verdediging (HR 10 juli 2015, ECLI:NL:HR:2015:[1809](#)) worden met grote regelmaat in belastingprocedures ingeroepen.

In gevallen waarin EU-regels de belastingheffing in Nederland kunnen beïnvloeden stelt de Hoge Raad prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU als onzeker is hoe die EU-regels moeten worden uitgelegd. Vaak gaat het dan om geschillen over de vraag of Nederlandse wetgeving strijdig is met die EU-regels. In 2015 ging het om 13 zaken waarin prejudiciële vragen werden gesteld; 9 andere zaken worden aangehouden in afwachting van de beantwoording van deze vragen. In 2015 is verder het gebruik geïntroduceerd prejudiciële vragen in concept eerst voor te leggen aan procespartijen voor de zaak wordt verwezen naar het Hof van Justitie van de EU.

Een goed voorbeeld van een zaak waarin prejudiciële vragen zijn gesteld vormt het arrest over de leeftijdsdiscriminatie (HR 16 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:[3022](#)). De meerlagige rechtsorde waarin de Nederlandse rechter opereert brengt ten slotte mee dat de discussie niet altijd eindigt met een rechterlijke uitspraak. Zo kan er bijvoorbeeld een infractieprocedure volgen. Ook kan de Kühne & Heitz-jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU de belastingplichtige aanzetten tot doorprocederen.

Mede in het licht van de hierboven reeds genoemde en andere uitdagingen (waaronder bijvoorbeeld digitaal procederen in fiscale cassatiezaken, cassatie in de zaken die nu door de Centrale Raad van Beroep worden afgedaan, prejudiciële vragen in belastingzaken – waarin schriftelijke opmerkingen vanaf 9 mei 2016 digitaal kunnen worden ingediend –, cassatie in Caraïbische zaken en de personele mutaties die de Belastingkamer verwacht) komt de terugloop in de instroom van zaken in 2015 niet slecht uit.

Wetgeving

Vorig jaar werd in het jaarverslag reeds opgemerkt dat het gegeven dat veel burgers en bedrijven de moeite nemen de verbindendheid van belastingwetgeving massaal en soms georganiseerd te bestrijden

een aanwijzing kan zijn dat de inhoudelijke kwaliteit en de maatschappelijke aanvaarding van die wetgeving afneemt. De procedures van 2015 hebben geen verandering gebracht in dat beeld.

Ook in meer technische zin verdient de kwaliteit van wetgeving meer aandacht. Zo doen zich met regelmaat moeilijkheden voor als gevolg van ontbrekend of ontoereikend overgangsrecht. Hierbij kan worden gewezen op de invoering van de informatiebeschikking, waarbij onvoldoende aandacht is besteed aan de transitieproblemen (HR 2 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:[2795](#) en [2895](#)). Ook ongelukkig geformuleerde wetgeving leidt tot procedures, zoals bijvoorbeeld de procedures over art. 15ag Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (HR 6 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:[3226](#)) en art. 40, lid 1, Invorderingswet (HR 16 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:[3080](#) en [3081](#)). Gebreken in de kwaliteit van belastingwetgeving brengen risico's mee voor de maatschappelijke acceptatie van het belastingrecht (onzekerheid en inzet van middelen), hetgeen in discussies over de kosten van toegang tot de rechter onderbelicht blijft.

De mogelijkheden van de Hoge Raad om op basis van de aan hem voorgelegde geschillen technische gebreken of lacunes te verhelpen zijn beperkt. Wanneer de

Hoge Raad zich daartoe niettemin als wetgever/plaatsvervanger zet, komen die beperkingen duidelijk aan het licht. Dat is onder meer het geval in de rechtspraak over de vergoeding voor immateriële schade bij overschrijding van de redelijke termijn, die is geculmineerd in een overzichtsarrest over deze materie dat zich haast laat lezen als een wettelijke regeling (HR 16 februari 2016, [ECLI:NL:HR:2016:252](#)). In dergelijke gevallen zou het beslist de voorkeur genieten als de wetgever – die daar beter voor toegerust is – zelf het wettelijk kader zou scheppen waarbinnen voorzienbare probleemgevallen kunnen worden opgelost.

Samenwerking met de feitenrechtspraak

Niet alleen voor de belastingkamer van de Hoge Raad, maar ook voor de gerechtshoven was 2015 een bijzonder jaar. In 2015 vierden zij het tweede lustrum van de tweede feitelijke instantie in belastingzaken. Dat vestigt de aandacht op de veranderde positie van de gerechtshoven in belastingzaken: herkansing en controle. De Hoge Raad toetst op basis van de hem voorgelegde cassatieberoepen de kwaliteit van de desbetreffende hofuitspraken. Arresten die op de hogerberoepsproblematiek betrekking hebben zijn bijvoorbeeld HR 20 november 2015, [ECLI:NL:HR:2015:3311](#) (devolutieve

werking van het hoger beroep) en HR 13 november 2015, [ECLI:NL:HR:2015:3270](#) (in hoger beroep nieuw bijgebrachte bewijsstukken). Anderzijds dekt de toepassing van de artikelen 80a en 81 Wet RO kleine gebreken bij de hoven die de uitkomst niet raken soms toe.

In overleg met de feitenrechtspraak probeert de belastingkamer van de Hoge Raad breed gedragen rechtsvragen zo snel mogelijk te beantwoorden. De onderlinge kennisdeling verloopt via kenniskringen, waarmee de belastingkamer van de Hoge Raad een bijdrage levert aan de kwaliteit van de belastingrechtspraak in brede zin.

renteaftrek- beperking voor multi- nationals die deelnemingen financieren via belasting- paradijzen

[HR 5 JUNI 2015, ECLI:NL:HR:2015:1460](#)

Mondiaal wordt in de media en de vakpers al jaren een brede discussie gevoerd over uitholling van de grondslag in de vennootschapsbelasting door internationaal opererende ondernemingen, een verschijnsel dat sinds 2012 bekend staat onder de afkorting BEPS (base erosion and profit shifting). Met die problematiek verband houdende zaken komen met enige regelmaat ook voor de belastingrechter.

In veel gevallen hebben dergelijke procedures betrekking op winstdrainage door renteaftrek. In Nederland mag een bedrijf

de rente over zijn schulden aftrekken van zijn winst en daardoor minder vennootschapsbelasting (winstbelasting) betalen. Als een internationaal concern de financiering van zijn dochtervennootschappen in normaal belastende landen omleidt via een concernvennootschap in een land zonder winstbelasting (een tax haven) is dat fiscaal voordelig voor het concern. De geldstroom gaat dan in de vorm van kapitaal naar een tax haven-vennootschap en wordt van daaruit geleend aan een dochtervennootschap in een normaal belastend land. Om paal en perk te stellen aan dit fenomeen dat in bepaalde gevallen als ongewenst wordt beschouwd, heeft de Nederlandse

wetgever jurisprudentie gecodificeerd die de aftrekbaarheid begrenst van de rente die een Nederlandse concernvennootschap betaalt aan een in een tax haven gevestigde concernvennootschap. Eén regel is dat de rente op zo'n lening niet aftrekbaar is als de Nederlandse concernvennootschap met het geleende geld aandelen in een andere vennootschap koopt (hierna: de regel). Er geldt een uitzondering: als aan zowel de lening als de koop van de aandelen "in overwegende mate zakelijke overwegingen" ten grondslag liggen, is de rente op de lening wel aftrekbaar. De geldlening is dan immers niet aangegaan om belastingheffing over de winst in Nederland te ontgaan. De regeling riep echter vragen op. Om de zakelijke overwegingen van wie gaat het? Alleen die van de Nederlandse concernvennootschap die geld leent of die van alle betrokken concernvennootschappen, en dan in het bijzonder die van de top van het concern (a)? En als de koop van de aandelen zakelijk is, is dan de lening waardoor die koop mogelijk werd, automatisch ook zakelijk (b)?

Deze vragen werden in de zaak van een Zuid-Afrikaans mediaconcern met een financieringsmaatschappij op Mauritius voorgelegd aan de Hoge Raad. Advocaat-generaal Wattel nam in deze zaak conclusie op 22 september 2014. Op basis van de wettekst en de parlementaire behandeling

daarvan kwam hij tot de slotsom dat bij alle 'besmet' verklaarde transacties zowel de rechtshandeling als de financierings-schuld in overwegende mate verklaard moeten kunnen worden uit niet-fiscale overwegingen, óók bij een zakelijke externe acquisitie en óók bij een 'reële financieringsbehoefte'. De vraag of de uiteindelijk aan de belanghebbenden uitgeleende middelen zijn verworven met het oog op de acquisities moet volgens de advocaat-generaal niet beoordeeld worden op concernniveau, maar op het niveau van de directe concerncrediteur.

De Hoge Raad heeft in deze zaak op 5 juni 2015 arrest gewezen. De Hoge Raad vindt dat bij het beoordelen van de zakelijkheid de overwegingen van alle betrokken concernvennootschappen van belang zijn (a). Anders zou de Nederlandse concernvennootschap simpelweg kunnen zeggen dat zij de lening uit het concern wel moest gebruiken omdat zij op geen andere manier aan geld kon komen om de aandelen te kopen. Zouden alleen de overwegingen van de Nederlandse concernvennootschap ertoe doen, dan is de regel een loze bepaling. Dat kan volgens de Hoge Raad niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest. Dat de beoogde koop van aandelen zakelijk is betekent niet automatisch dat ook de voor de koop

gesloten lening zakelijk is (b). Het concern moet volgens de Hoge Raad zowel voor de lening als de koop van aandelen aan-nemelijk maken dat deze overwegend door zakelijke overwegingen is ingegeven. Slaagt het concern daar niet in, dan is de rente over de betreffende lening niet aftrekbaar.

*unierechtelijk
beginsel van
eerbiediging
van de rechten
van de
verdediging
bij mogelijke
betrokkenheid
bij omzet-
belasting-
fraude*

[HR 10 JULI 2015, ECLI:NL:HR:2015:1809](#)

In 2014 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaken Kamino en Datema bevestigd dat de verplichting om de rechten van de verdediging te eerbiedigen een beginsel van het gemeenschapsrecht is, dat geldt wanneer (bezwarende) besluiten worden genomen die binnen het toepassingsgebied van het recht van de Europese Unie vallen. Voor Nederlandse procedures op het gebied van in ieder geval de omzetbelasting en douane brengt dit beginsel onder meer mee dat eenieder het recht heeft om te worden gehoord voordat een besluit wordt genomen dat zijn belangen op nadelige wijze kan beïnvloeden, zoals bijvoorbeeld het opleggen van een naheffingsaanslag. Een uitzondering geldt als het besluitvormingsproces van de inspecteur zonder schending van de rechten van de verdediging geen andere afloop zou kunnen hebben gehad.

Het Unierechtelijke beginsel van de rechten van de verdediging heeft inmiddels tot een stroom fiscale jurisprudentie geleid. In 2015 deed de Hoge Raad uitspraak in een zaak van een vennootschap die handelde in auto's en tevens een garage- en auto-schadeherstelbedrijf uitoefende. Er bestond ten aanzien van deze vennootschap een vermoeden van omzetbelasting-fraude bij de handel in auto's. Bij een

Foto: Ellen Mol

huiszoeking door de FIOD-ECD zijn hiervoor vervolgens naheffingsaanslagen opgelegd die door de ontvanger onmiddellijk als invorderbaar zijn aangemerkt om zijn rechten zeker te stellen. Na afronding van het boekenonderzoek werd nog een navorderingsaanslag opgelegd, nadat de vennootschap twee weken de tijd had gekregen om te reageren op het controle-rapport.

Aan de Hoge Raad werd de vraag voorgelegd of het vermoeden van omzetbelastingfraude een geldige reden kan zijn om een belastingplichtige niet in de gelegenheid te stellen zijn standpunten kenbaar te maken over de elementen waarop de op te leggen naheffingsaanslag is gebaseerd. Het hof of Den Haag had die vraag bevestigend beantwoord. Advocaat-generaal Van Hilten kwam in haar conclusie van 30 maart 2015 tot een andere slotsom. Zij achtte het oordeel van het hof dat justitiabelen in geval van fraude of misbruik geen beroep kunnen doen op het Unierecht ten enenmale onjuist, óók als aangenomen moet worden dat de vennootschap waar het om ging betrokken was bij, dan wel had moeten weten dat zij deelnam aan, carousel-fraude. Het positieve Unierecht wordt weliswaar opzij gezet in gevallen van fraude en misbruik, maar dat geldt niet voor algemene rechtsbeginselen van Unierecht zoals het verdedigingsbeginsel.

Ook volgens de belastingkamer van de Hoge Raad staat het buiten twijfel dat een verdachte van omzetbelastingfraude het recht heeft (tijdig) te worden uitgenodigd om te worden gehoord voordat een naheffingsaanslag wordt opgelegd, al is het maar om te kunnen wijzen op niet in aanmerking genomen feiten, kennelijke vergissingen en individuele omstandigheden die ervoor pleiten dat het besluit wordt

genomen, niet wordt genomen of dat in een bepaalde zin wordt besloten. Een belastingplichtige kan zich zelfs voor de rechter op dit recht beroepen indien naderhand komt vast te staan dat inderdaad sprake is geweest van frauduleus handelen.

onmiddellijke werking van de wettelijke bepalingen over de informatie- beschikking

[HR 2 OKTOBER 2015, ECLI:NL:HR:2015:
2795 EN 2895](#)

Niet alleen het materiële, maar ook het formele belastingrecht is in Nederland voortdurend in beweging. Telkens wanneer het overgangsrecht rondom deze frequente wetwijzigingen niet of slechts beperkt wordt geregeld, wordt de fiscale praktijk geconfronteerd met transitieproblematiek. De Hoge Raad past in zulke gevallen de leer van de onmiddellijke werking toe: als bij de invoering van een wettelijke bepaling geen overgangsrecht is opgenomen, wordt die bepaling vanaf haar inwerkingtreding direct toegepast op zowel bestaande als nieuwe gevallen. Het is echter niet altijd even eenvoudig vast te stellen wanneer sprake is van een geval dat zich voor of na de inwerkingtreding van de nieuwe bepaling heeft voorgedaan.

Deze problematiek deed zich in volle omvang voor bij de invoering van de informatiebeschikking. Na een ingewikkeld wetgevend proces trad de wetgeving rondom de informatiebeschikking per 1 juli 2011 in werking. Met deze wetgeving werd beoogd de belastingplichtige meer zekerheid te verschaffen omtrent zijn informatieverplichtingen jegens de fiscus: omkering en verzwaring van de bewijslast wegens het niet overleggen van fiscaal relevante informatie zou in fiscale procedures pas mogelijk zijn nadat de inspecteur een

informatiebeschikking had genomen waarin hij duidelijk maakte welke informatie de belastingplichtige had verzuimd te verstrekken en deze beschikking ook onherroepelijk was geworden. Tegen deze beschikking staat de mogelijkheid van bezwaar en beroep open, zodat een belastingplichtige de mogelijkheid zou hebben te procederen over zijn informatieverplichtingen alvorens een eventuele procedure te starten over de beschikkingen die betrekking hadden op de belastingheffing zelf. Bij de invoering van de informatiebeschikking was niet voorzien in enige bepaling van overgangsrecht. Bracht dat mee dat in lopende procedures – waarin vóór 1 juli 2011 al een aanslag was opgelegd of een uitspraak op bezwaar was gedaan – geen mogelijkheid meer bestond om de bewijslast om te keren wegens schending van de informatieverplichtingen, ook al bestond de mogelijkheid om een informatiebeschikking op te leggen in de bezwaarfase nog helemaal niet?

In zijn conclusie van 2 maart 2015 gaf advocaat-generaal IJzerman zijn visie op deze problematiek. De advocaat-generaal werpt in zijn conclusie de overgangrechtelijke vraag op tot in welk stadium van een lopende procedure de onderhavige wetwijziging, invoering van de informatiebeschikking, nog effect kan hebben. Bij de bespreking van deze vraag constateert de

advocaat-generaal dat de invoering van de informatiebeschikking versterking van de rechtszekerheid ten doel had. Daarbij past zijns inziens dat de inspecteur meteen in de fase waarin schending is geconstateerd tot vaststelling van een informatiebeschikking moet overgaan. Als hij dat niet doet, ontvalt die mogelijkheid hem. Dat betekent volgens de advocaat-generaal dat indien bij de inspecteur een bepaalde schending al bekend was voorafgaand aan de aanslagoplegging, voordien moet worden overgegaan tot vaststelling van een informatiebeschikking. Derhalve komt het de advocaat-generaal voor dat de invoering

van de informatiebeschikking in lopende procedures niet kan leiden tot omkering en verzwaring van de bewijslast als de schending van de informatieverplichtingen aan het licht is gekomen tijdens een aanslagregelende fase die is afgerond vóór 1 juli 2011.

De belastingkamer van de Hoge Raad oordeelde in de eerste plaats dat de wetgever klaarblijkelijk geen reden heeft gezien in dit geval af te wijken van de hoofdregel van onmiddellijke werking. Vervolgens stelde zij echter vast dat in zaken waarin de inspecteur vóór 1 juli 2011 uitspraak op bezwaar heeft gedaan, van een informatie-

beschikking geen sprake kan zijn. Het des-tijds geldende recht voorzag daarin immers niet en een informatiebeschikking kan geen betrekking hebben op reeds genomen besluiten. Strikte toepassing van het beginsel van onmiddellijke werking zou daarom meebrengen dat bij de behandeling van het (hoger) beroep in dergelijke zaken, vanaf 1 juli 2011 nooit sprake kan zijn van omkering en verzwaring van de bewijslast, tenzij de vereiste aangifte niet is gedaan. De belastingkamer ziet geen aanwijzing dat de wetgever dit ongerijmde gevolg voor in (hoger) beroep te beoordelen zaken heeft voorzien en aanvaard. Daarom kan de eis van een informatiebeschikking niet worden gesteld indien het (hoger) beroep is gericht tegen een uitspraak op bezwaar die is gedaan vóór 1 juli 2011.

Foto: Fred Bervoets

leeftijds- discriminatie student?

[HR 16 OKTOBER 2015, ECLI:NL:HR:2015:3022](#)

‘Een leven lang leren’ is lange tijd een bekende slogan geweest. Maar hoe werkt dat in belastingzaken? In 2015 deed de Hoge Raad uitspraak in de volgende zaak. A begon in 2008 op zijn tweeëndertigste een opleiding tot verkeersvlieger. In 2009 trok hij in zijn aangifte inkomstenbelasting € 44.057 aan opleidingskosten af als scholingsuitgaven. In 2009 stond in de wet dat alleen personen die tussen de 18 en 30 jaar oud zijn meer dan € 15.000 aan scholingsuitgaven konden aftrekken. De inspecteur meende dan ook dat A niet meer dan € 15.000 mocht

aftrekken. A vond dat een door verdragsbepalingen verboden discriminatie op grond van leeftijd. Die discriminatie moest volgens hem worden opgeheven door hem het volledige bedrag van zijn opleidingskosten af te laten trekken.

Het hof was het niet met A eens. Een besluit van de staatssecretaris waar A op wijst levert weliswaar een ongelijke behandeling op maar die is gerechtvaardigd en levert dus geen discriminatie op. Het hof geeft de Inspecteur daarom gelijk. Advocaat-generaal Niessen merkte in zijn conclusie van 13 april 2015 op dat, hoewel

Foto: Kick Smeets

vandaag de dag het idee ‘een leven lang leren’ opgeld doet, niet te ontkennen valt dat jongere mensen en ouderen – wanneer het om opleiding gaat – niet zonder meer in gelijke omstandigheden verkeren. Ouderen hebben in beginsel in eerdere jaren de mogelijkheid gehad de door de overheid geboden faciliteiten te benutten en verkeren nu in een fase waarin zij meer zelfstandig zijn. Deze omstandigheden zijn volgens de A-G niet zonder meer dwingend om een leeftijdsgrens zoals de door belanghebbende gewraakte te rechtvaardigen, maar de wetgever is binnen de hem toekomende ‘wide margin of appreciation’ gebleven. Het gemaakte onderscheid wordt dus gerechtvaardigd door objectieve en redelijke gronden en voldoet ook aan het noodzakelijkheids- en proportionaliteitsbeginsel.

De belastingkamer van de Hoge Raad is er echter niet zo zeker van dat A ongelijk heeft. Er is een EG-richtlijn die leeftijdsdiscriminatie verbiedt. Dat is [de Richtlijn 2000/78/EG](#) van de Raad tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep. Onduidelijk is of deze richtlijn op de situatie van A van toepassing is. De mogelijkheid om scholingskosten in aftrek te brengen is immers in strikte zin geen uitkering als bedoeld in de richtlijn. Bovendien reguleert de wettelijke

bepaling over de aftrek van scholingskosten geen individuele of collectieve contracten of regelingen, waarnaar wordt verwezen in de richtlijn. Anderzijds is de faciliteit zonder twijfel van belang voor de feitelijke toegankelijkheid van opleidingen, lijken de bewoordingen van de richtlijn toepassing op een dergelijke faciliteit niet uit te sluiten en heeft het verbod op discriminatie naar leeftijd een fundamenteel karakter. Als de richtlijn op A van toepassing is, is onduidelijk of het onderscheid naar leeftijd in de Nederlandse wet is gerechtvaardigd. Gegeven deze onzekerheden besluit de Hoge Raad vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

inspecteur weigert identiteit van tipgever prijs te geven

[HR 18 DECEMBER 2015 ECLI:NL:HR:2015:3600](#)

Door informatie-uitwisseling met andere staten en gegevens van anonieme tipgevers heeft de Belastingdienst de afgelopen jaren veel niet-aangegeven buitlands vermogen kunnen opsporen. De navorderingsaanslagen die daarvoor zijn opgelegd hebben geleid tot een groot aantal fiscale procedures. In 2015 kreeg één van deze zaken veel aandacht in de media. Het ging om een zaak waar de informatie afkomstig was van een tipgever die, tegen betaling, informatie had verstrekt over rekeningen bij een Luxemburgse bank en met de Belastingdienst een overeenkomst

had gesloten waarin de Belastingdienst zich verplichtte de identiteit van de tipgever niet bekend te zullen maken. Voor de rechtbank eiste een belanghebbende aan wie op basis van deze gegevens navorderingsaanslagen inkomstenbelasting en vermogensbelasting waren opgelegd, dat de identiteit van de tipgever aan hem zou worden bekendgemaakt en dat hij inzage zou krijgen in de overeenkomst. De Belastingdienst weigerde hieraan mee te werken, hoewel de geheimhoudingskamer van de rechtbank daartoe wel opdracht had gegeven.

Voor het hof vocht de Inspecteur deze beslissing niet aan, hoewel hij nog steeds niet bereid was de naam van de tipgever en de met hem gesloten overeenkomst prijs te geven. Het hof verbond aan deze weigering het gevolg dat de navorderingsaanslagen moesten worden vernietigd en dat aan belanghebbende een aanzienlijke (integrale) proceskostenvergoeding moest worden toegekend. De staatssecretaris van Financiën stelde tegen deze beslissing beroep in cassatie in.

In zijn conclusie van 21 augustus 2015 voor deze zaak merkt advocaat-generaal IJzerman op dat in geval van een weigering om stukken over te leggen de rechter uit die weigering de gevolgtrekkingen kan

Foto: Joep van Rheenen

maken die hem geraden voorkomen. De advocaat-generaal meent dat uit het wettelijke systeem volgt dat een procespartij ondanks rechterlijke instructie om tot overlegging over te gaan, toch kan volharden in een weigering om stukken in ongeschoonde vorm over te leggen. Die partij aanvaardt daarmee wel het risico dat een materieelrechtelijk onjuiste beslissing zal worden genomen. Het hof kon volgens de advocaat-generaal derhalve overgaan tot vernietiging van de navorderingsaanslagen. Het komt de advocaat-generaal echter voor dat in dit geval geen sprake was van ‘in vergaande mate onzorgvuldig handelen’ of ‘procederen tegen beter weten in’ door de Inspecteur, zodat de integrale proceskostenvergoeding ten onrechte is toegekend.

De Hoge Raad bevestigde dat het hof uit een dergelijke weigering de gevolgtrekkingen mag maken die het geraden voorkomen. Het hof moet bij die beslissing wel alle omstandigheden van het geval meewegen, waaronder het belang van de niet overgelegde stukken voor de waarheidsvinding. Ook mocht het hof niet zonder nadere motivering oordelen dat onzekerheid omtrent de betrouwbaarheid van de tipgever zonder meer tot vernietiging van de bestreden belastingaanslagen moet leiden, aangezien de Inspecteur wel degelijk

informatie had verstrekt over de betrouwbaarheid van de tipgever.

Tijdens het verloop van de procedure was verder een discussie opgekomen over de positie van de FIOD-ambtenaren die door het hof als getuigen waren gehoord en die met een beroep op een aan hun wettelijke geheimhoudingsplicht ontleend verschoningsrecht hadden geweigerd informatie te verstrekken over de tipgever. Ten overvloede oordeelde de Hoge Raad dat ambtenaren die tot dezelfde dienst behoren als de inspecteur, zoals de FIOD-ambtenaren, en die als getuigen ter zitting verschijnen, niet kunnen worden gedwongen als getuigen, onder ede en onder strafbedreiging, de gegevens prijs te geven die de inspecteur in diezelfde procedure niet wil verstrekken.

parket 2015

INHOUD

PRINT

*het parket bij de hoge raad
cassatie in het belang der wet
schorsing en ontslag van rechters
aanwijzen ander gerecht
herziening
toezichthoudende taak op grond van artikel 122 Wet RO*

het parket bij de hoge raad

De belangrijkste taak van het parket is het nemen van conclusies. In 2015 is het volgende aantal conclusies genomen: 465 in civiele zaken, 2258 in strafzaken en 113 in belastingzaken.

Het aantal conclusies in civiele zaken is gestegen als gevolg van een hogere instroom, vooral van het aantal verzoekschriften. In strafzaken bleef het aantal conclusies met 2258 vrijwel gelijk aan dat in 2014 (2252).

In 2015 heeft het parket besloten ertoe over te gaan in zaken die zich op het eerste gezicht voor afdoening op basis van art. 80a RO lenen niet langer een standpunt over afdoening met toepassing van art. 80a in te nemen. Door deze nieuwe aanpak ontstaat meer ruimte voor concluderen in zaken die voor een volledige behandeling in cassatie geschikt zijn en waarin een conclusie een duidelijke toegevoegde waarde heeft.

In ieder geval in de volgende categorieën zaken wordt er op de gebruikelijke wijze geconcludeerd:

- zaken waarin het belang van de rechts-eenheid en/of de rechtsontwikkeling aan de orde is;
- andere zaken die dusdanig gecompliceerd zijn dat een conclusie toegevoegde waarde heeft;
- zaken waarin snel duidelijk is dat vernietiging moet volgen;
- zaken waarin de vraag rijst of er mogelijk sprake is van een nieuwe categorie van onvoldoende belang als bedoeld in art. 80a; in dergelijke zaken zal een schriftelijk standpunt worden ingenomen;

Verder wordt er, overeenkomstig de wettelijke verplichting daartoe, een conclusie genomen, indien de Hoge Raad van oordeel is dat een zaak waarin het parket heeft afgezien van het innemen van een standpunt, niet voor toepassing van art. 80a RO in aanmerking komt.

Van de bijzondere taken van de procureur-generaal en het parket wordt hierna verslag gedaan.

cassatie in het belang der wet

Een van de bijzondere taken van de procureur-generaal is het vorderen van cassatie in het belang der wet (zie art. 78 lid 1 Wet op de rechterlijke organisatie). Dit buitengewone rechtsmiddel is een instrument om een beslissing van de Hoge Raad te verkrijgen over een rechtsvraag die in het belang van rechtseenheid of rechtsontwikkeling moet worden beantwoord en die niet of niet tijdig via een gewoon cassatieberoep aan de Hoge Raad kan worden voorgelegd (zie W.H.B. den Hartog Jager, *Cassatie in het Belang der Wet*, Arnhem 1994, p. 5). Meer informatie over cassatie in het belang der wet is te vinden op [de website van de Hoge Raad](#).

Verzoeken

In de afgelopen verslagperiode zijn 43 verzoeken om cassatie in het belang der wet in te stellen binnengekomen bij de procureur-generaal. Dit zijn er tien meer dan het jaar hiervoor. Tot het indienen van een vordering tot cassatie in het belang der wet kan niet alleen worden besloten naar aanleiding van een daar toe strekkend verzoek. De procureur-generaal kan ook op eigen initiatief of naar aanleiding van een advies van de Commissie cassatie in het belang der wet besluiten een vordering in te dienen.

Commissie cassatie in het belang der wet
Op 21 september 2015 bracht de Commissie cassatie in het belang der wet haar vijfde advies uit aan de procureur-generaal. De commissie heeft tot taak de procureur-generaal te adviseren over civiele zaken die zich lenen voor cassatie in het belang der wet. In de vijfde verslagperiode ontving de commissie vijf verzoeken. Dit is een stuk minder dan de voorgaande jaren. Mede gelet op de afname van het aantal verzoeken, is de commissie voornemens in de komende periode initiatieven te ontplooiën tot het geven van meer bekendheid aan het bestaan van de commissie binnen de groep van praktijkjuristen. Daarmee hoopt zij te bevorderen dat zaken met rechtsvragen waarvan aannemelijk is dat maatschappelijk behoefte bestaat aan een richtinggevende uitspraak van de Hoge Raad, de cassatierechter tijdig bereiken. Van de vijf verzoeken die zijn binnengekomen, leende zich geen enkele voor een voordracht tot cassatie in het belang der wet. Toch kwam de commissie met de aanbeveling om met betrekking tot drie rechtsvragen een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen. Het betreffen twee rechtsvragen die de commissie zelfstandig op de agenda heeft gezet en een rechtsvraag die bij de commissie reeds was behandeld in de vierde verslagperiode, maar toen is aangehouden met de bedoeling

nadere informatie in te winnen. De rechtsvragen die zich volgens de commissie lenen voor het indienen van een vordering tot cassatie in het belang der wet luiden:

- Is de combinatie van een verzoek tot kosteloze vereffening van de nalatenschap en een verzoek tot opheffing van de vereffening toelaatbaar?
- Kan de rechter die een dwangsom heeft opgelegd, deze nog matigen indien handhaving daarvan naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is?
- Heeft de beslagene voldoende zekerheid gesteld, zodat de rechter tot opheffing van een conservatoir beslag kan overgaan, indien hij een bankgarantie aanbiedt die eerst kan worden ingeroepen in geval van een toewijzende uitspraak die in kracht van gewijsde is gegaan?

Afwijzingen

In 2015 zijn 28 afwijzingsbrieven verzonden. De meest voorkomende redenen voor het afwijzen van een verzoek waren het feit dat het verzoek geen zuivere rechtsvraag betrof, maar een vraag waarvan de beantwoording mede afhing van de beoordeling van de feiten en omstandigheden in de concrete zaak en het feit dat er geen sprake was van een omstreden rechtsvraag die opheldering behoefde. Verder kwam het ook een aantal keren voor dat een rechts-

vraag werd voorgelegd die al de aandacht van de wetgever heeft.

Vorderingen

In 2015 zijn acht vorderingen ingediend. Deze vorderingen betroffen twee civiele en zes strafrechtelijke zaken.

De eerste zaak ging – kort gezegd – over de verhouding tussen de rechter-commissaris en de zittingsrechter. De vordering werd ingediend omdat in de praktijk na de op 1 januari 2013 ingevoerde Wet versterking positie rechter-commissaris diverse onduidelijkheden bestonden over de taken en bevoegdheden van de rechter-commissaris in geval deze zijn onderzoek nog niet heeft voltooid op het moment waarop de officier van justitie te kennen heeft gegeven tot dagvaarding over te willen gaan en in geval van verwijzing als bedoeld in art. 316 Sv door de zittingsrechter. De Hoge Raad heeft deze onduidelijkheden opgehelderd (ECLI:NL:HR:2015:505).

De tweede was een civiele zaak waarin in de vordering werd verdedigd dat overtreding van het beheersverbod van art. 20 lid 2 van het Wetboek van Koophandel (WvK) door de commanditaire vennoot niet zonder meer tot de sanctie van hoofdelijke aansprakelijkheid (ex art. 21 WvK) van de commanditaire vennoot dient te

leiden. De Hoge Raad is het met deze stelling eens en komt terug van zijn andersluidende uitspraak uit 1943. De Hoge Raad oordeelt dat bij de beantwoording van de vraag of en in hoeverre plaats is voor de sanctie van art. 21 WvK, mede van belang kan zijn of derden van de vennootschappelijke hoedanigheid van de commanditaire vennoot op de hoogte waren of behoorden te zijn, en dat steeds van belang is of de commanditaire vennoot tegen wie de sanctie van die bepaling wordt ingeroepen, ter zake van zijn handelen een verwijt valt te maken (ECLI:NL:HR:2015:1413).

De derde zaak was een strafrechtelijke zaak waarin een vordering was ingediend omdat er in de feitenrechtspraak sprake was van verdeeldheid over de vraag of in gevallen van aanzienlijke overschrijdingen van de redelijke termijn in zaken waarin het strafrecht voor jeugdigen is toegepast, ondanks de rechtspraak van de Hoge Raad waarin is bepaald dat overschrijding van de redelijke termijn niet tot niet-ontvankelijkheid van het OM leidt, toch tot niet-ontvankelijkheid van het OM kan worden besloten. Ook wordt in de vordering de vraag aan de orde gesteld of de termijn van zestien maanden waarbinnen een zaak tegen een jeugdige in beginsel moet worden berecht en afgedaan wel als redelijk kan worden beschouwd. De Hoge Raad

zag geen aanleiding tot aanpassing van zijn rechtspraak op deze punten (ECLI:NL:HR:2015:[2465](#)).

De vierde, vijfde en zesde vorderingen betroffen de vergoeding van kosten voor rechtsbijstand. De zaken hebben betrekking op verschillende soorten procedures, waarvan onduidelijk was of de kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de ontnemingsprocedure blijft de Hoge Raad bij zijn rechtspraak dat voor de toepassing van art. 591a lid 1 en 2 Sv een ontnemingszaak niet kan worden aangemerkt als een afzonderlijke, van de hoofdzaak te onderscheiden zaak. De Hoge Raad merkt nog op dat indien de strafvervolging in de hoofdzaak is geëindigd zonder oplegging van enige straf of maatregel en zonder dat toepassing is gegeven aan art. 9a Sr, de ontnemingsprocedure niet kan worden aangemerkt als een voortzetting van de vervolging in de hoofdzaak en dat in dat geval vergoeding van de in art. 591a Sv bedoelde kosten die in de ontnemingsprocedure zijn gemaakt wel mogelijk is (ECLI:NL:HR:2015:[2758](#)).

De kosten gemaakt in de bezwaarschriftprocedure als bedoeld in art. 7 Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden komen niet voor vergoeding in aanmerking (ECLI:NL:HR:2015:[2756](#)). Hetzelfde

geldt voor de kosten voor rechtsbijstand in de klaagschriftprocedure over het inhouden van het rijbewijs. Ook die komen niet voor vergoeding in aanmerking (ECLI:NL:HR:2015:[2757](#)).

De Hoge Raad wijst er in deze drie zaken op dat de wetgever bij de herziening van het Wetboek van Strafvordering de regeling ten aanzien van de vergoeding voor rechtsbijstand mogelijk ingrijpend zal herzien. Dit noopt tot terughoudendheid bij een verdergaande extensieve toepassing van de regeling.

De zevende zaak was een civiele zaak en betrof de vraag of een vrouw die is gehuwd met een meer dan tien jaar oudere partner mag worden gekort op haar nabestaandenpensioen. In de in casu toepasselijke pensioenreglementen, die het resultaat waren van arbeidsvoorwaardenoverleg tussen cao-partijen, was met betrekking tot het nabestaandenpensioen voorzien in een kortingsregeling voor het geval dat de echtgeno(o)t(e) of partner van de deelnemer meer dan tien jaren jonger zou zijn dan de deelnemer. De Hoge Raad oordeelt dat – gelet op het fundamentele belang van een gelijke behandeling naar geslacht – de rechter bij de toetsing van deze kortingsregeling niet beperkt wordt door de in beginsel aan cao-partijen toekomende

onderhandelingsvrijheid. Ingevolge art. 6a van de Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen (WGB) dient het pensioenfonds te bewijzen dat voor het gemaakte onderscheid een objectieve rechtvaardigingsgrond bestaat. Daarbij komt het aan op de feiten en omstandigheden van het concrete geval. Het hof had moeten ingaan op de financiële consequenties van het al of niet handhaven van de kortingsregeling en had de noodzakelijkheid van het gemaakte onderscheid indringender moeten toetsen (ECLI:NL:HR:2015:[3628](#)).

Tenslotte is een vordering tot cassatie in het belang der wet ingediend tegen een uitspraak van het hof Leeuwarden waarin het hof had beslist dat een op geautomatiseerde wijze vastgestelde gedraging (het niet hebben van een geldige APK vastgesteld middels registervergelijking) niet een gedraging is die is vastgesteld door een bevoegd ambtenaar in de zin van art. 3 lid 2 van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV). Het hof vond dat bij dit systeem van sanctieoplegging onvoldoende is uitgesloten dat zich geen bijzondere omstandigheden voordoen die een nadere beoordeling vergen. De Hoge Raad heeft de bestreden uitspraak vernietigd in het belang der wet en oordeelde dat tekst noch strekking van art. 3 lid 2 WAHV de

bevoegdheid tot sanctieoplegging beperken tot gevallen waarin, alvorens de sanctie wordt opgelegd, is onderzocht of sprake is van, al dan niet door betrokkene naar voren gebrachte, bijzondere omstandigheden die een nadere beoordeling vergen (ECLI:NL:HR:2016:[240](#)).

schorsing en ontslag van rechters

De wettelijke procedure inzake schorsing en ontslag van rechters houdt in dat de Hoge Raad een beslissing daartoe neemt op vordering van de procureur-generaal.

In de verslagperiode heeft de procureur-generaal twee gevallen voorgelegd aan de Hoge Raad. In beide zaken ging het om een rechter die wegens ziekte langdurig arbeidsongeschikt was.

Volgens de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren betreft de Hoge Raad het oordeel van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) bij de beoordeling of de voorwaarden voor ziekteontslag zijn vervuld. Een van die voorwaarden is dat duurzame re-integratie in de eigen arbeid of passende arbeid niet binnen een redelijke termijn is te verwachten. In een van beide zaken achtte het UWV betrokkene ongeschikt voor de eigen arbeid maar wel geschikt voor ‘gangbare arbeid’, zoals samensteller metaalwaren en samensteller elektronische apparatuur. Uit de parlementaire stukken aangaande het begrip ‘passende arbeid’ kan worden opge- maakt dat gangbare arbeid en passende arbeid te onderscheiden begrippen zijn.

In dit geval meende de procureur-generaal dat de door het UWV geduide functies ten

aanzien van de betrokkene niet konden worden aangemerkt als ‘passende’ arbeid zodat de voorwaarde voor ontslag was vervuld (ECLI:NL:PHR:2015:43). De Hoge Raad oordeelde dat aan de voorwaarden voor ziekteontslag was voldaan en heeft het ontslag verleend (HR 6 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:262).

In de andere zaak achtte het UWV de betrokkene duurzaam en volledig arbeidsongeschikt; daarmee was gegeven dat re-integratie niet mogelijk was. De Hoge Raad verleende het ontslag (HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3547).

Een zaak waarover de procureur-generaal werd geïnformeerd en die met hem werd besproken, betrof een rechter die in overspannen toestand zich schuldig had gemaakt aan een winkeldiefstal van geringe waarde. De procureur-generaal achtte in de omstandigheden van het geval disciplinair ontslag een te zware maatregel en zag daarom af van het instellen van een vordering bij de Hoge Raad. Een voorwaardelijk ontslag zou zijns inziens een passende maatregel zijn geweest. De wet biedt die mogelijkheid echter niet. De desbetreffende gerechtspresident heeft de betrokkene de maatregel van schriftelijke waarschuwing opgelegd, de enige andere disciplinaire maatregel die de wet op dit moment kent.

Het bij de Tweede Kamer aanhangige [wetsvoorstel disciplinaire maatregelen \(33 861\)](#) voorziet in uitbreiding van het sanctiestelsel.

aanwijzen ander gerecht

De procureur-generaal behandelt ook verzoeken van het Openbaar Ministerie om aanwijzing van een ander gerecht voor de vervolging en berechting van leden van de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie, indien zij voor hun eigen gerecht of een gerecht binnen het resort van hun hof moeten worden vervolgd (art. 510 Sv). In deze zaken adviseert de procureur-generaal de Hoge Raad over de vraag of een ander gerecht moet worden aangewezen en hij doet een voorstel voor de aan te wijzen rechtbank.

De strekking van art. 510 Sv is te waarborgen dat een rechterlijk ambtenaar die wordt verdacht van een strafbaar feit, in zowel eerste aanleg als hoger beroep zal worden vervolgd door een zodanig gerecht dat de schijn van bevoordeling of benadeling van hem wordt vermeden.

In de verslagperiode zijn vijf verzoeken tot aanwijzing van een ander gerecht ingediend. De eerste zaak betrof een aangifte tegen twee officieren van justitie wegens schending van het ambtsgeheim. De aangifte is gedaan door een verdachte die in hoger beroep is veroordeeld tot een gevangenisstraf van 17 jaren voor medeplegen van gekwalificeerde doodslag. Het Openbaar Ministerie verstrekte in deze zaak

registraties van de politieverhoren aan SBS ten behoeve van een documentaire over deze zaak. De Hoge Raad heeft een ander gerecht aangewezen.

In de tweede zaak was aangifte gedaan tegen een kinderrechter met betrekking tot smaad. De kinderrechter zou over een vertrouwenspersoon van verschillende kinderen die onder toezicht van Jeugdzorg staan, hebben gezegd dat deze vertrouwenspersoon gevaarlijk was en de kinderen hebben verboden om contact met hem te zoeken. Nadat de Hoge Raad een ander gerecht heeft aangewezen, heeft het Openbaar Ministerie na bestudering van de aangifte besloten deze niet verder in behandeling te nemen.

De derde zaak betrof een aangifte tegen een seniorrechter wegens poging doodslag. De aangifte was gedaan door de ex-partner van de rechter. Nadat een ander gerecht was aangewezen is de zaak geseponeerd door het Openbaar Ministerie. De desbetreffende rechter is inmiddels met pensioen.

Het vierde verzoek betrof een aangifte tegen een seniorrechter met betrekking tot schending van het ambtsgeheim. De aangifte was gedaan door een verdachte in een strafzaak die vermoedde dat deze rechter thuis over zijn strafzaak had verteld en daarbij zijn naam had genoemd. Dit vermoeden was gebaseerd op het feit dat

de verdachte had gemerkt dat zijn LinkedIn profiel was bekeken door de dochter van deze rechter. Na aanwijzing van een ander gerecht is de zaak door het Openbaar Ministerie geseponeerd.

Ten slotte was er nog een verzoek die een aangifte betrof tegen een officier van justitie en een medewerker bij de centrale griffiebalie met betrekking tot valsheid in geschrifte door het antedateren van een appelakte. Nu art. 510 lid 3 Sv bepaalt dat de aanwijzing ook geldt voor medeverdachten van de rechterlijk ambtenaar, wees de Hoge Raad zowel voor de vervolging en berechting van de officier van justitie als voor de vervolging en berechting van de medewerker bij de centrale griffiebalie een ander gerecht aan.

herziening

Artikel 461 e.v. Wetboek van strafvordering (Sv) regelt de bevoegdheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad om onderzoek te doen naar het bestaan van mogelijke gronden voor de herziening van een onherroepelijke veroordeling. Als het gaat om een veroordeling wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer is gesteld en de rechtsorde door dit misdrijf ernstig is geschokt, kan de advocaat van de veroordeelde ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag bij de procureur-generaal een verzoek indienen tot een nader onderzoek naar in dat verzoek omschreven omstandigheden. Daarbij geldt de eis dat er voldoende aanwijzingen zijn dat er mogelijk sprake is van een grond tot herziening en dat het verzochte onderzoek noodzakelijk is.

De procureur-generaal kan – en is bij veroordelingen tot gevangenisstraf van zes jaren of meer daartoe verplicht – advies vragen aan de Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS). Deze adviescommissie adviseert over de wenselijkheid en de inhoud van nader onderzoek. De commissie bestaat uit vijf leden en vijf plaatsvervangende leden, waaronder twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat

en een lid van het Openbaar Ministerie, ondersteund door een secretaris. De voorzitter van de ACAS was in het verslagjaar prof. em. mr. H. de Doelder, voormalig hoogleraar straf(proces)recht aan de Faculteit der rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De in 2015 ingekomen verzoeken zijn door de procureur-generaal voor advies naar de ACAS gestuurd, op twee verzoeken na. Het ene verzoek met betrekking tot een veroordeling in 2000 tot 10 jaar gevangenisstraf wegens medeplegen van diefstal met geweld waarbij een slachtoffer om het leven kwam (de zogenoemde Arnhemse villamoord) voldeed niet aan de eisen van artikel 461 Sv; het andere verzoek met betrekking tot een veroordeling in 2007 tot 16 jaar gevangenisstraf wegens onder meer moord was kennelijk ongegrond. Aan het begin van het verslagjaar waren nog veertien verzoeken uit 2013 en 2014 in behandeling. Negen van die verzoeken zijn in het verslagjaar door de behandelende advocaten-generaal afgewezen. Een verzoek uit 2013 met betrekking tot een veroordeling in 2002 van een ten tijde van het feit 16-jarige verdachte tot 5 jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging wegens moord en bedreiging met moord, heeft de advocaat-generaal, conform het advies van de ACAS, afgewezen omdat nader onderzoek noodzakelijk noch zinvol

is. Een ander verzoek uit 2013 met betrekking tot een veroordeling in 2010 tot 24 jaar gevangenisstraf wegens doodslag en poging tot doodslag in het kader van diefstal van hennep uit een woning, heeft de advocaat-generaal, conform het advies van de ACAS, afgewezen, nu hij in de grondslag van het verzoek onvoldoende aanwijzingen zag dat er mogelijk sprake was van een grond tot herziening. Een verzoek uit 2014 met betrekking tot een veroordeling in 2003 tot levenslang wegens medeplegen van moord, meermalen gepleegd, en diefstal met geweld, ook bekend als de Playstationmoorden, is door de advocaat-generaal afgewezen, dit conform het advies van de ACAS die daaraan voorafgaand enig nader onderzoek had verricht. De overige afgewezen verzoeken betreffen eveneens verzoeken uit 2014.

Deze verzoeken zagen op:

- een veroordeling in 2012 tot 18 jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging wegens moord, wederrechtelijke vrijheidsberoving, verkrachting en het wegmaken van een lijk (de moord op Millie Boele);
- een veroordeling in 2008 tot 20 jaar gevangenisstraf (door de Hoge Raad verminderd tot 19 jaar en 6 maanden) wegens moord; een eerder herzieningsverzoek was in 2012 al door de Hoge Raad afgewezen;

- een veroordeling in 2012 tot 21 jaar gevangenisstraf wegens onder meer de moord op een tante; een eerder herzieningsverzoek was in 2013 al door de Hoge Raad afgewezen;
- een veroordeling in 2008 tot 13 jaar en 9 maanden gevangenisstraf wegens moord op de moeder van zijn kinderen;
- een veroordeling in 2007 tot 18 jaar gevangenisstraf wegens medeplegen van moord op twee ex-buren;
- een veroordeling in 2007 tot 3 jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging wegens poging tot moord en brandstichting.

Vijf verzoeken uit 2013 en 2014 zijn nog in behandeling. In het verslagjaar zijn daarin de volgende stappen gezet. In een 30 jaar oude zaak, de zogenoemde Butlermoord, die een veroordeling in 1985 tot 12 jaar gevangenisstraf wegens moord betrof, had de ACAS halverwege 2014 een eerste advies uitgebracht. De advocaat bracht vervolgens een nieuw rapport van een deskundige in, in welk rapport die deskundige tot een andere conclusie kwam omtrent de doodsoorzaak van het slachtoffer dan in een eerder rapport van zijn hand. November 2014 heeft de ACAS daarop aanvullend geadviseerd. Naar aanleiding van dit aanvullend advies heeft de behandelende advocaat-generaal in het

begin van het verslagjaar een nader onderzoek geïnitieerd naar de doodsoorzaak van het slachtoffer. Dit onderzoek is begin 2016 afgerond. De advocaat-generaal heeft de advocaat van de veroordeelde laten weten dat naar zijn oordeel uit het nader feitelijk onderzoek geen gegeven blijkt dat tot herziening zou kunnen leiden en dat de advocaat-generaal dan ook geen vordering tot herziening zal indienen bij de Hoge Raad.

In de zogenoemde Deventer-moordzaak – een veroordeling uit december 2000 tot 12 jaar gevangenisstraf wegens moord, waarin al enkele keren herziening is verzocht – had de advocaat-generaal, op basis van het advies van de ACAS, in 2014 al besloten om nader onderzoek te doen naar kwesties die verband houden met de in die zaak aangetroffen biologische sporen, de interpretatie van verkeersgegevens van gsm-verkeer van de veroordeelde, en vragen rond het tijdstip van overlijden van het slachtoffer. Dit onderzoek liep nog in het verslagjaar.

In het verslagjaar heeft ook nader vervolgonderzoek plaatsgevonden in een zaak uit 2003 betreffende een dubbele moord op een autohandelaar en zijn vrouw en een poging doodslag op hun kleindochter. De verdachte in deze zaak is in 2005 veroordeeld tot levenslang. Het nader

vervolgonderzoek betrof getuigenverhoren, sporenonderzoek naar kogelhulzen, en nader DNA-onderzoek naar een aange troffen bloedspoor. Begin 2016 heeft de advocaat-generaal de advocaat van de veroordeelde laten weten dat naar zijn oordeel uit het nader feitelijk onderzoek geen gegeven blijkt dat tot herziening zou kunnen leiden en dat de advocaat-generaal dan ook geen vordering tot herziening zou indienen bij de Hoge Raad.

In 2013 was er een verzoek om nader onderzoek in een zaak betreffende een veroordeling in 2008 wegens brandstichting met dodelijke afloop en, na herziening, in 2011 opnieuw een veroordeling tot 7 jaar gevangenisstraf. De ACAS had in 2013 geadviseerd om eerst de uitkomsten af te wachten van onderzoeken die door de veroordeelde zelf in gang waren gezet. Deze uitkomsten zijn in de loop van 2014 ontvangen en de advocaat-generaal heeft deze in het verslagjaar aan de ACAS voorgelegd en de ACAS andermaal verzocht om advies uit te brengen.

Het laatste nog lopende verzoek is een verzoek uit december 2014. Dit verzoek betreft een veroordeling in december 2000 tot 12 jaar gevangenisstraf wegens medeplegen van diefstal met geweld waardoor een slachtoffer om het leven kwam (de

zgn. Arnhemse villamoord). In januari van het verslagjaar heeft de advocaat-generaal advies gevraagd aan de ACAS.

In het verslagjaar zijn acht verzoeken om nader onderzoek naar mogelijke gronden voor herziening ingekomen bij de procureur-generaal. Zes daarvan zijn voor advies aan de ACAS voorgelegd. De twee andere verzoeken zijn, zoals hiervoor al beschreven, direct door de behandelend advocaat-generaal afgewezen. In twee van de zaken die voor advies waren voorgelegd heeft de ACAS in het verslagjaar in december advies uitgebracht. Deze zaken betroffen een veroordeling in 2012 tot 30 maanden gevangenisstraf waarvan 10 maanden voorwaardelijk wegens medeplegen van opzettelijke brandstichting waardoor levensgevaar en/of gevaar voor zwaar lichamelijk letsel te duchten was voor een gezin en een veroordeling eveneens in 2012 tot een gevangenisstraf van 21 maanden wegens medeplegen van een poging tot afpersing.

In de overige vier zaken is in het verslagjaar nog geen advies uitgebracht door de ACAS. De eerste zaak betreft een veroordeling in 2000 tot 11 jaar gevangenisstraf wegens het medeplegen van invoer van zo'n 475 kg cocaïne. In deze zaak zijn diverse eerdere herzieningsverzoeken door

de Hoge Raad afgewezen. Een ander verzoek ziet op een veroordeling in 2004 tot 20 jaar gevangenisstraf wegens moord. Verder zijn er nog drie verzoeken die de eerder genoemde Arnhemse villamoord betreffen. De betrokkenen in die zaken zijn in 2000 veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf respectievelijk 5 jaar gevangenisstraf wegens medeplegen van diefstal met geweld waardoor een slachtoffer om het leven kwam.

toezicht- houdende taak op grond van artikel 122 wet ro

Een van de bijzondere taken van de procureur-generaal bij de Hoge Raad betreft zijn toezichthoudende taak op grond van art. 122 van de Wet op de rechterlijke organisatie. De procureur-generaal kan, zo bepaalt dat artikel, de minister in kennis stellen van het feit dat het Openbaar Ministerie naar zijn oordeel de wettelijke voorschriften niet naar behoren handhaaft of uitvoert. In 2013 is, in overleg met het Openbaar Ministerie, een begin gemaakt met het geven van een meer systematische invulling aan deze toezichthoudende bevoegdheid. Daarbij is gekozen voor een thematische aanpak.

Het eerste onderwerp dat is gekozen is ‘de strafbeschikking’. Sinds 2008 bestaat de wettelijke mogelijkheid dat het Openbaar Ministerie bepaalde strafbare feiten zelf bestraft met een strafbeschikking (art. 257a e.v. Wetboek van Strafvordering). De procureur-generaal heeft een onderzoek laten instellen naar de vraag of de wettelijke regeling van de strafbeschikking in de praktijk voldoende wordt nageleefd. Het onderzoek heeft geresulteerd in het rapport ‘Beschikt en gewogen’. [Dit rapport](#) van de procureur-generaal is op 12 januari 2015 aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Een van de conclusies in het rapport is dat in 8% van de onder-

zochte zaken wegens onvoldoende bewijs ernstig kan worden betwijfeld of de strafbeschikking terecht is uitgevaardigd. Een ander probleem dat is gesignaleerd is dat een deel van de ambtenaren die strafbeschikkingen hebben uitgevaardigd daartoe niet bevoegd waren. Verder hebben de onderzoekers vastgesteld dat er nog een zaakstroom is, van meer dan 16.000 zaken, waarin een strafbeschikking wordt uitgevaardigd zonder enige vorm van beoordeling of er sprake is van voldoende bewijs. In oktober 2015 is een begin gemaakt met een vervolgonderzoek dat als onderwerp verzet tegen de strafbeschikking heeft. Dit onderzoek loopt ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag in 2016 nog.

Daarnaast kwam in 2015 de vraag aan de orde of en in hoeverre de procureur-generaal een toezichthoudende rol zou kunnen spelen ten aanzien van de uitvoering van de aanbevelingen uit het rapport van de Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen Openbaar Ministerie naar aanleiding van de zaak-Bart van U, naar haar voorzitter de commissie Hoekstra genoemd. Deze aanbevelingen zijn verwerkt in het Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid van het Openbaar Ministerie dat maatregelen bevat voor het Openbaar Ministerie zelf en andere diensten, zoals de politie.

De procureur-generaal heeft besloten binnen het kader van de hem in art. 122 RO toegekende bevoegdheid toe te zien op de wijze van uitvoering van voorgenomen maatregelen voor zover het taken van het Openbaar Ministerie betreft, zoals door de minister van Veiligheid en Justitie in zijn brief van 20 november 2015 aan de Tweede Kamer is meegedeeld.

klachtrecht

INHOUD

9

Rechtbank Zwolle
Sector
Strafrecht

4

Rechtbank
Overijssel
Afdeling Strafrecht
Zwolle 4

extern klachtrecht

intern klachtrecht

extern *klachtrecht*

1. ALGEMEEN

Het externe klachtrecht over gedragingen van rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast is geregeld in de artikelen 13a tot en met 13g van de Wet op de rechterlijke organisatie (verder: Wet RO). [De klachtenregeling](#) is samen met [een toelichting](#) op de klachtbehandeling gepubliceerd op de website van de Hoge Raad. Artikel 13g Wet RO schrijft voor dat de procureur-generaal bij en de president van de Hoge Raad jaarlijks een verslag opmaken van de werkzaamheden die zij hebben verricht in het kader van de klachtbehandeling op grond van artikelen 13a en volgende.

Klachten over gedragingen van personen werkzaam bij rechtbanken, gerechtshoven, de Hoge Raad, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven, worden in eerste instantie behandeld door het desbetreffende gerecht. Als die interne klachtprocedure is doorlopen en de klager niet tevreden is met de uitkomst daarvan, staat een externe klachtprocedure open, als de klacht een rechter/raadsheer (verder: rechter) betreft. Op grond van artikel 13a Wet RO kan de klager dan een klacht indienen bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad. De klacht moet betrekking hebben op de wijze waarop de rechterlijk ambtenaar zich

in de uitoefening van zijn functie tegenover de klager heeft gedragen. Klachten over rechterlijke beslissingen zijn uitdrukkelijk uitgezonderd en kunnen daarom niet in behandeling worden genomen.

Nadat een klacht is ontvangen, kan de procureur-generaal besluiten een vooronderzoek in te stellen waarbij de klager, de beklagde rechter en het betrokken gerechtsbestuur in de gelegenheid worden gesteld om nadere informatie te verstrekken. Van een dergelijk vooronderzoek wordt afgezien indien de klacht niet in behandeling kan of hoeft te worden genomen. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als de klacht betrekking heeft op een rechterlijke beslissing, de klacht te laat is ingediend, of de klager onvoldoende belang heeft bij een onderzoek door de Hoge Raad. Dat laatste kan het geval zijn als de klacht in de interne procedure bij het desbetreffende gerecht behoorlijk is behandeld en afgedaan, en een behandeling door de Hoge Raad geen toegevoegde waarde zal hebben.

Als de procureur-generaal wel een vooronderzoek heeft ingesteld, stelt hij de klager, de beklagde rechter en het gerechtsbestuur op de hoogte van zijn bevindingen. De procureur-generaal kan besluiten de klacht voor te leggen aan de

Hoge Raad om onderzoek te doen naar de wijze waarop de desbetreffende rechter zich in de uitoefening van zijn functie heeft gedragen. De Hoge Raad beslist dan of de beklagde rechter zich al dan niet behoorlijk heeft gedragen. Die beslissing heeft geen gevolgen voor (lopende) rechtszaken. De Hoge Raad kan bij zijn beslissing ook geen maatregelen opleggen aan de beklagde rechter of schadevergoeding toekennen aan de klager.

De in de artikelen 13a tot en met 13g Wet RO neergelegde klachtenregeling is op grond van artikel 120 lid 4 Wet RO van overeenkomstige toepassing op de in art. 113 Wet RO genoemde leden van het parket bij de Hoge Raad.

2. JAARVERSLAG VAN DE PROCUREUR-GENERAAL

Dit verslag betreft de periode 1 januari tot en met 31 december 2015. In die periode zijn negenenzeventig klachten bij de procureur-generaal ingediend, die bijna alle ook in 2015 zijn afgehandeld. Daarnaast zijn er in de genoemde periode vijf klachten afgehandeld die eerder waren ingediend. Dit betreft klachten die aan het eind van 2014 zijn ingediend of waarvan de (definitieve) afhandeling meer tijd vroeg om uiteenlopende redenen, zoals de beantwoording van reacties van de klager

op de beslissing van de procureur-generaal op zijn verzoek. Een twaalfstal klachten is eind 2015 nog in behandeling.

Ingediende klachten hebben de procureur-generaal het afgelopen jaar er niet toe bewogen een vordering bij de Hoge Raad in te dienen tot het doen van nader onderzoek naar de gedragingen van de desbetreffende rechterlijk ambtenaar.

Een deel van de ontvangen klachtbrieven betrof een klacht waarop de procureur-generaal naar zijn oordeel reeds eerder afdoende had gereageerd. In die gevallen heeft de procureur-generaal medegedeeld dat hij verder niets voor de klager kon doen. Van de overige binnengekomen klachten volgt hierna een overzicht van de inhoud en van de wijze waarop deze door de procureur-generaal zijn afgehandeld.

2.1. Niet voor behandeling in aanmerking komende klachten

Artikel 13a Wet RO bepaalt dat over rechterlijke beslissingen niet kan worden geklaagd. Dat zijn beslissingen van de rechter over de zaak of over de wijze waarop de procedure zal verlopen. Zoals in de afgelopen jaren het geval was, had ook in 2015 een zeer groot deel van de behandelde klachten betrekking op een dergelijke rechterlijke beslissing. In de verslagperiode werd in drieënveertig van de afgehandelde

klachtzaken (onder meer) aangevoerd dat de klager het niet eens was met een rechterlijke beslissing. Ten aanzien van die klachten heeft de procureur-generaal aan de klagers gemotiveerd laten weten dat de klacht niet in behandeling kon worden genomen. In zes van die drieënveertig zaken speelde daarbij tevens dat de klachten niet waren ingediend binnen een redelijke termijn na de gedraging waarover werd geklaagd. De procureur-generaal heeft ook klachten niet in behandeling genomen waarin werd verzocht om in te grijpen in een lopende procedure, een vervolging te bevelen, te bemiddelen in een bepaalde kwestie, dan wel zelf een rechterlijke beslissing te vernietigen. Tot dergelijke maatregelen is de procureur-generaal niet bevoegd.

Daarnaast waren er verzoeken die om andere redenen niet in behandeling konden worden genomen, bijvoorbeeld omdat de procureur-generaal geen schadevergoeding toe kan kennen en hij evenmin bevoegd is een gerecht te bewegen over te gaan tot toekenning van schadevergoeding, hij niet bevoegd is om een aangifte wegens een strafbaar feit in ontvangst te nemen, of omdat hij niet kan adviseren in juridische aangelegenheden.

Ook is een klager medegedeeld dat de procureur-generaal geen bevoegdheid

heeft om, zoals was verzocht, bij wijze van ordemaatregel de desbetreffende raads-heren met onmiddellijke ingang van een zaak af te halen. Een andere klager werd bericht dat de procureur-generaal geen bevoegdheden heeft ten aanzien van de uitvoering van rechterlijke uitspraken door jeugdzorg en de toegewezen toezichthouder. Verder heeft de procureur-generaal in tien zaken aan de klager bericht dat naar zijn oordeel de klacht behoorlijk en juist was afgehandeld in de interne klachtprocedure van het desbetreffende gerecht, en dat de klacht daarom niet meer in behandeling werd genomen. In een andere zaak had een deel van de klacht betrekking op gedragingen die ook ten grondslag waren gelegd aan een wrakingsverzoek dat op dat moment bij het gerecht in behandeling was en is door de procureur-generaal verwezen naar art. 13b lid 1 letter e Wet RO op grond waarvan de procureur-generaal niet verplicht is een klacht in behandeling te nemen indien een verzoekschrift van de verzoeker, dezelfde gedraging betreffende, in behandeling is. In twee zaken is aan de klager medegedeeld dat het vast beleid van de procureur-generaal is niet in te gaan op klachten die met een onheuse toonzetting zijn geformuleerd.

2.2. Klachten die niet eerst zijn ingediend bij het desbetreffende gerecht.

Zoals hierboven uiteen is gezet, is het uitgangspunt van de externe klachtenregeling dat klachten over rechters eerst worden ingediend bij en onderzocht door het gerecht waartoe de rechter over wie wordt geklaagd, behoort. Daarom bepaalt artikel 13b, lid 1, onder b Wet RO dat de procureur-generaal niet verplicht is de klacht in behandeling te nemen als die niet eerst is ingediend bij het betrokken gerecht. In de verslagperiode heeft de procureur-generaal zes maal aan een klager laten weten dat deze zijn klacht eerst bij het desbetreffende gerecht zou moeten indienen en dat de procureur-generaal pas tot behandeling van de klacht over gaat als de klacht na behandeling door dat gerecht wordt gehandhaafd. In één van die zaken werd geklaagd over de rolraadsheer van de Hoge Raad en heeft de procureur-generaal de klager doorverwezen naar de interne klachtregeling bij de president van de Hoge Raad.

In zes zaken heeft de procureur-generaal de klager bericht dat geen onderzoek zal worden gedaan naar aanleiding van de klacht dat leden van een gerecht zich niet onafhankelijk en onbevooroordeeld zouden hebben gedragen, nu daartegen een wrakingsverzoek had kunnen worden ingediend en dat niet is gebeurd. De procureur-

generaal is op grond van artikel 13b lid 1 sub f Wet RO niet verplicht een klacht in behandeling te nemen, indien met betrekking tot die klacht een voorziening bij een rechterlijke instantie heeft opengestaan en daarvan geen gebruik is gemaakt.

2.3. Klachten over personen die buiten het bereik van de klachtenregeling vallen

Artikel 13a lid 1 Wet RO biedt enkel de mogelijkheid te klagen over gedragingen van een rechterlijk ambtenaar met rechtspraak belast. Klachten over gedragingen van andere personen dan genoemde rechterlijke ambtenaren kunnen dus niet door de procureur-generaal in behandeling worden genomen. In de verslagperiode zijn elf van dergelijke klachten ingediend. Het betrof klachten over diverse personen of instanties, te weten een gerechtsbestuur, een (hoofd)officier van justitie, de politie, het secretariaat van de Kamer voor het notariaat, een advocaat-generaal bij een hof, de gemeente Den Haag, het juridisch loket, de Raad voor de Kinderbescherming, Stichting Jeugdbescherming west Haaglanden, een advocaat, een griffier of andere medewerkers van een gerecht en het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg.

Ten aanzien van de klachten over een gerechtsbestuur heeft de procureur-generaal geantwoord dat sprake was

van een besluit dat valt binnen de organisatie- en bedrijfsvoeringstaak van het bestuur als bedoeld in artikel 23 lid 1 Wet RO. Dat besluit valt daarmee onder het toezicht van de Raad voor de rechtspraak. De procureur-generaal is daarom niet bevoegd een dergelijke klacht in behandeling te nemen. Ten aanzien van de klacht tegen een voorzitter van de afdeling strafrecht van een gerecht, tevens raadsheer, is geantwoord dat de klacht niet was gericht tegen gedragingen van de raadsheer in haar rechtsprekende functie, maar tegen gedragingen van deze persoon in haar hoedanigheid van voorzitter van de afdeling strafrecht. De procureur-generaal is daarom niet bevoegd de klacht in behandeling te nemen. Ten aanzien van de klacht over een uitspraak van het Centraal Tuchtcollege heeft de procureur-generaal erop gewezen dat tegen beslissingen van dat college ingevolge artikel 75 van de Wet BIG geen andere voorziening open staat dan cassatie in het belang der wet en dat klachten over de wijze waarop het Centraal Tuchtcollege de feiten heeft onderzocht en beoordeeld niet in dat kader door de Hoge Raad kunnen worden onderzocht.

2.4. Klachten die zijn afgewezen op inhoudelijke gronden

Een aantal ingediende klachten is al dan niet na nader onderzoek door de procureur-

generaal afgewezen op inhoudelijke gronden. Zo is een klacht over de bejegening door een raadsheer afgewezen, nu de procureur-generaal hetgeen de raadsheer had gezegd, ervan uitgaande dat dit plaatsvond na het sluiten van het onderzoek ter zitting, niet onbehoorlijke achtte, gelet op de inhoud van de woorden en de context waarbinnen die woorden waren uitgesproken. De procureur-generaal achtte hiermee de grens van het onbetamelijke niet overschreden. Ten aanzien van een klacht over het optreden van een kantonrechter werd onder meer aan klager medegedeeld dat vragen of opmerkingen van de kantonrechter over leeftijd of gezondheid niet per definitie getuigen van een niet correcte bejegening. De procureur-generaal zag ook verder geen aanknopingspunten voor het oordeel dat de kantonrechter de grenzen van hetgeen nog als betamelijk kan worden beschouwd had overschreden. In negen klachtzaken is aan klager medegedeeld dat in hetgeen klager hierover schreef geen aanknopingspunten zijn gevonden voor het oordeel dat een rechter of raadsheer partijdig zou zijn. Een verzoek tot het indienen van een vordering tot ontslag van diverse raadsheren is afgewezen omdat de hiertoe aangevoerde gronden er op neerkwamen dat klager het met de beslissingen van deze raadsheren niet eens was. Aan klager is geschreven dat de

regeling van schorsing en ontslag zoals neergelegd in hoofdstuk 6A van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren niet bedoeld is om rechterlijke beslissingen aan te tasten. Een andere klager, die het ontslag van twee rechters verzocht, is medegedeeld dat de procureur-generaal in de brief van klager geen enkel aanknopingspunt zag voor de stelling dat sprake zou zijn van ambtsmisbruik en dat, indien al sprake zou zijn van een verkeerde aanduiding van de namen van partijen in een beschikking, dit nimmer tot ontslag van de rechter die de beschikking heeft gewezen kan leiden.

Naar aanleiding van een klacht over het optreden van een kantonrechter en de klachtafhandeling door het gerechtsbestuur heeft de procureur-generaal de kantonrechter en het gerechtsbestuur in de gelegenheid gesteld op de klacht te reageren. De kantonrechter schreef onder meer te erkennen dat zij op de voortgezette comparitie efficiënter had geopereerd als zij vriendelijker was gebleven. De waarnemend president schreef in haar nadere reactie dat, nu de kantonrechter zelf onder ogen zag en erkende dat haar optreden niet optimaal was geweest, zij geen reden zag daarvoor nog een keer afzonderlijk namens het bestuur spijt te betuigen. Verder heeft de waarnemend president

tot twee keer toe aangeboden om met klager een gesprek te voeren met als doel wederzijds tot meer begrip te komen. Ook de kantonrechter was daartoe bereid. Op die uitnodigingen is de klager niet ingegaan. In het licht hiervan meende de procureur-generaal dat het gerechtsbestuur niet tekort was geschoten bij de behandeling van de klacht, zodat er voor de procureur-generaal geen reden was tot het instellen van een nader onderzoek naar het gedrag van de kantonrechter of de klachtafhandeling door het bestuur.

Een ingediende klacht over de klachtbehandeling bij een gerecht, leidde tot de vraag of een gerechtsbestuur de bevoegdheid tot behandeling van klachten over rechters kan mandateren aan niet-bestuursleden. In het betreffende geval waren de ingediende klachten afgehandeld door de voorzitter van de afdeling bedrijfsvoering, waarbij zij in de brief aan klagers schreef dat zij namens het bestuur belast is met de behandeling van klachten.

De procureur-generaal heeft de president gevraagd toe te lichten waar de bevoegdheid tot klachtbehandeling van de afdelingsvoorzitter op berust. De president heeft geantwoord dat de afdelingsvoorzitter senior rechter is bij het gerecht en dat zij in een eerder stadium plaatsvervangend bestuurslid was. Nadat het waarnemend

bestuurslidmaatschap is komen te vervallen, heeft zij tijdelijk de functie van afdelingsvoorzitter bedrijfsvoering vervuld. Aan haar is toen door de president mandaat verleend met betrekking tot de behandeling van klachten.

De procureur-generaal heeft een onderzoek laten uitvoeren waaruit is gebleken dat bij alle andere gerechten dan het betreffende gerecht de behandeling en daadwerkelijke afhandeling van klachten plaatsvindt door een lid van het gerechtsbestuur. Gelet op het wettelijk stelsel inzake de behandeling van klachten over rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast, acht de procureur-generaal de mandatering van klachtbehandeling aan niet-bestuursleden niet wenselijk.

Het desbetreffende gerecht is verzocht aan te geven of haar bestuur blijft bij het eerder door haar ingenomen standpunt dat de wettelijke regeling zich niet verzet tegen mandatering van klachtbehandeling aan niet-bestuursleden. Het antwoord op deze vraag is ten tijde van het schrijven van het jaarverslag nog niet bekend.

2.5. Overig

In één zaak werd geklaagd dat de rechter-commissaris relevante correspondentie niet had gedeeld en niet tijdig en niet naar behoren had gereageerd op bepaalde verzoeken en werd tevens geklaagd dat

de president had nagelaten te bewerkstelligen dat de rechtbank een begin zou maken met de behandeling van het hoger beroep. Naar aanleiding van deze klacht heeft de procureur-generaal de rechter-commissaris en de president om een reactie gevraagd. Naar aanleiding van deze reacties berichtte de klager aan de procureur-generaal dat zowel de president als de rechter-commissaris hebben erkend dat zij veel fouten hebben gemaakt maar dat helaas ook is gebleken dat de schadelijke gevolgen die hieruit voortvloeiden, niet kunnen worden hersteld door het instellen van enig rechtsmiddel. In deze omstandigheden zou volgens klager een onderzoek door de Hoge Raad weinig toegevoegde waarde hebben, op grond waarvan klager schreef dat de klachten hiermee als afgedaan konden worden beschouwd. Een andere klacht betrof de gang van zaken bij de bij het gerecht in behandeling zijnde zaak rondom een nalatenschap. De procureur-generaal werd verzocht het daartoe te geleiden dat het gerecht klager bepaalde stukken deed toekomen. De procureur-generaal heeft de brief van klager onder de aandacht van het gerecht gebracht, wat tot het gewenste resultaat heeft geleid. De klacht kon daarmee als voldoende afgehandeld worden beschouwd.

2.6 Ingediende vorderingen

In het jaar 2015 heeft de procureur-generaal geen vorderingen ingediend bij de Hoge Raad tot het doen van nader onderzoek naar gedragingen van een rechterlijk ambtenaar, naar aanleiding van een ingediende klacht.

3. JAARVERSLAG VAN DE PRESIDENT

De Hoge Raad heeft in het verslagjaar 2015 geen vorderingen van de procureur-generaal op grond van artikel 13a Wet RO behandeld.

intern *klachtrecht*

1. INTERNE KLACHTENREGELING PARKET PROCUREUR-GENERAAL

Op grond van de sinds 1 juli 2011 [geldende interne klachtenregeling](#) van het parket bij de Hoge Raad der Nederlanden, heeft een ieder het recht om bij de procureur-generaal een klacht in te dienen over de wijze waarop het parket of een lid van het parket zich in een bepaalde gelegenheid tegenover hem heeft gedragen.

In de afgelopen verslagperiode zijn zeven klachten ingediend bij de procureur-generaal.

Een klacht richtte zich tegen een arrest van de Hoge Raad. Geklaagd werd dat het arrest op onjuiste gronden is gebaseerd. Klager verzocht om heroverweging van de zaak en diende het verzoek in gehoord te worden door de klachtadviescommissie. Klager is medegedeeld dat de klachtenregeling slechts betrekking heeft op klachten over (leden van) het parket en dat klachten over leden van de Hoge Raad moeten worden ingediend bij de president van de Hoge Raad. De klacht is door-gestuurd aan de president.

In een andere zaak werd geklaagd dat de advocaat-generaal zich had moeten verschonen omdat zij de advocaten van de wederpartij van klager in de desbetreffende procedure meer dan goed kent. Aan klager

is medegedeeld dat binnen het parket bij de Hoge Raad als uitgangspunt wordt gehanteerd dat een advocaat-generaal niet concludeert in zaken waarbij als partij iemand betrokken is die de advocaat-generaal goed kent. Indien het gaat om overige procesdeelnemers, zoals advocaten, die tot de persoonlijke of zakelijke kennissenkring van de advocaat-generaal behoren, geldt dat de advocaat-generaal zich moet afvragen of, gelet op zijn of haar bekendheid met deze overige procesdeelnemer zijn onpartijdigheid in het geding kan komen. In dat geval zal de advocaat-generaal de desbetreffende zaak niet behandelen. In het voorliggende geval was het zo dat de advocaat-generaal een aantal jaar voor indiening van de klacht met een van de advocaten in een commissie had gezeten. Voorts heeft de advocaat-generaal in de redactie gezeten van handboeken waarin beide advocaten hebben gepubliceerd. De procureur-generaal heeft klager medegedeeld dat deze gegevens geen enkele reden vormen om aan te nemen dat de advocaat-generaal zich zou moeten verschonen in een zaak waarin deze personen als advocaat optreden. Voorts werd klager medegedeeld dat voor zover de klacht betrekking had op de inhoud van de genomen conclusie, het indienen van een Borgersbrief hem de gelegenheid biedt een reactie op de

conclusie te geven en zijn zienswijze aan de Hoge Raad kenbaar te maken.

Een andere klacht betrof de handelwijze van een advocaat-generaal door een persbericht uit te vaardigen waarin een in een conclusie ten overvloede besproken rechtsvraag, een naar oordeel van klager irrelevant aspect, wordt besproken.

De procureur-generaal heeft klager geantwoord dat het persbericht een weergave behelst van de inhoud van de conclusie en dat de klacht in wezen ziet op de keuze van de advocaat-generaal om in zijn conclusie ten overvloede een rechtsvraag te bespreken. Op grond van art. 2.4 van [de Klachtenregeling](#) kan niet geklaagd worden over de inhoud van een genomen conclusie voor zover de klacht betrekking heeft op een onderwerp waarover de klager een beslissing van de Hoge Raad heeft gevraagd door middel van een reactie op de conclusie. Dat niet geklaagd kan worden over de inhoud van de conclusie betekent dat ook niet geklaagd kan worden over de hierin besproken rechtsvraag(en), waarbij niet ter zake doet of dit al dan niet ten overvloede is geschied.

Voorts werd klager medegedeeld, naar aanleiding van een klacht op dit punt, dat geen (beleids)regel voorschrijft dat partijen, alvorens een persbericht wordt verstuurd, hiervan in kennis worden

gesteld of dat publicatie niet kan geschieden alvorens de termijn voor het schrijven van een Borgersbrief is verlopen. Ten slotte zag de procureur-generaal geen enkele reden om de onpartijdigheid van de advocaat-generaal in twijfel te trekken, zodat de klacht kennelijk ongegrond verklaard werd.

In vier zaken werd geklaagd over de afhandeling door de procureur-generaal van een op grond van de wettelijke klachtregeling (extern klachtrecht) ingediende klacht. Die klachten zijn behandeld door de plaatsvervangend procureur-generaal.

In twee zaken is klager geschreven dat de klachtbehandeling door de procureur-generaal zorgvuldig en niet onjuist is geweest en dat de procureur-generaal de klachten behoorlijk heeft behandeld en afgedaan. In één zaak werd klager medegedeeld dat de procureur-generaal niet bevoegd is klachten over het secretariaat in behandeling te nemen. Voorts werd er op gewezen dat niet kan worden geklaagd over beslissingen die de procureur-generaal neemt in het kader van zijn taak tot het instellen van vorderingen tot schorsing of ontslag van rechters ingevolge hoofdstuk 6A van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

Een andere klager kreeg het bericht dat door hem werd geklaagd over de beslissing

van de procureur-generaal niet te voldoen aan een verzoek. Klachten over de inhoudelijke beoordeling van verzoeken, klachten en schrifturen vallen echter buiten het klachtrecht. Ten overvloede werd klager medegedeeld dat in de wijze waarop de procureur-generaal klager had bejegend geen enkel aanknopingspunt werd gevonden voor het oordeel dat de procureur-generaal zich jegens klager klachtwaardig zou hebben gedragen.

In twee van de vier zaken is bovendien aan klager geschreven dat klachten met een onheuse toonzetting niet voor behandeling in aanmerking komen.

2. INTERNE KLACHTENREGELING HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Op grond van de sinds 1 juli 2011 geldende [interne klachtenregeling van de Hoge Raad der Nederlanden](#), heeft een ieder het recht om bij de president van de Hoge Raad een klacht in te dienen over de wijze waarop de Hoge Raad, een lid van de Hoge Raad of de griffier van de Hoge Raad zich in een bepaalde aangelegenheid tegenover hem heeft gedragen.

De Hoge Raad en de president van de Hoge Raad hebben in het verslagjaar 2015 183 nieuwe brieven en e-mails ontvangen over uiteenlopende onderwerpen (2014: 116). De griffier van de Hoge Raad heeft

het mandaat deze correspondentie af te handelen. In totaal zijn 162 antwoordbrieven verzonden, inclusief de vervolgcourrespondentie naar aanleiding van eerdere brieven (2014: 172). Naast deze correspondentie worden (informatieve) vragen beantwoord die via info@hogeraad.nl worden gesteld. Deze worden niet afzonderlijk geregistreerd.

In 2015 zijn drie van de hiervoor bedoelde brieven aangemerkt als een klacht in de zin van de interne klachtenregeling.

De eerste klacht betrof de publicatie en de inhoud van een persbericht dat verschenen was naar aanleiding van een arrest van de Hoge Raad in een strafzaak. De verdachte in deze zaak was van mening dat het persbericht stellingen en kwalificaties bevatte die niet voorkomen in het arrest zelf en ook niet zijn terug te voeren op het oordeel van enige feitenrechter over de zaak en die rechtstreeks lijken te zijn ontleend aan de cassatieschriftuur. Nadat een aangepaste versie van het persbericht was gepubliceerd, heeft klager aangegeven dat met de aanpassingen onvoldoende tegemoet was gekomen aan zijn oorspronkelijke klacht. De president heeft vervolgens toepassing gegeven aan artikel 8 van de klachtenregeling door een klachtadviescommissie in te stellen, belast met de behandeling van

de advisering over de klacht. De leden van deze commissie waren: mr. A. Hammerstein, voorzitter, prof. mr. B.E.P. Meyer en prof. mr. C.P.M. Cleiren. De commissie heeft advies uitgebracht dat door de president is overgenomen.

De klacht was gericht tegen gedragingen van de griffier van de Hoge Raad, de voorzitter van de strafkamer en de persraadsheer van de strafkamer. In zijn klacht tegen de laatste twee personen is klager niet-ontvankelijk verklaard, nu de griffier van de Hoge Raad de eindverantwoordelijkheid draagt voor het mediabeleid en de gedraging slechts hem toegerekend kan worden. Dit laat overigens onverlet, zo is geoordeeld, de vrijheid van de griffier om leden van de strafkamer te consulteren over de inhoud en de tekst van het persbericht. Dit maakt hen niet tot betrokkene in de zin van de klachtenregeling.

Met betrekking tot de inhoud van de klacht stond ter beoordeling of de griffier zich jegens klager onbehoorlijk had gedragen door de publicatie van het persbericht en door de wijze van formuleren daarvan. De klachten hadden betrekking op: (i) de publicatie van het persbericht; (ii) de negatieve beïnvloeding van de verwijzingsrechter door het (gewijzigde) persbericht en (iii) de inhoud van het (gewijzigde) persbericht. Ten aanzien van het eerste onderdeel is geoordeeld dat de griffier een

grote mate van vrijheid heeft tot het uitbrengen van persberichten, waarbij hij rekening kan houden met het gevoel van de kamer die de uitspraak heeft gedaan. De overwegingen van de griffier om in deze zaak een persbericht uit te brengen waren, gelet op de nodige media-aandacht in eerste aanleg, niet onbegrijpelijk. Ten aanzien van het tweede onderdeel is geoordeeld dat de veronderstelling dat het (gewijzigde) persbericht van invloed kan zijn op de verdere behandeling van de zaak van klager ongegrond is. Ten aanzien van het derde onderdeel is geoordeeld dat in het (gewijzigde) persbericht geen sprake was van apert onjuiste, tendentieuze, misleidende of ontoelaatbare informatie, en dat evenmin gebleken is dat het persbericht de strekking heeft nadeel toe te brengen aan de betrokkene. De klachten gericht tegen de gedragingen van de griffier zijn ongegrond verklaard.

De tweede klacht richtte zich tegen de wijze van heffing en betaling van griffierechten in civiele zaken. Klager, een advocaat bij de Hoge Raad, voerde in de kern aan dat ten gevolge van de wijze waarop betaling van griffierechten dient plaats te vinden, tijdige betaling binnen de wettelijke termijn van vier weken in gevaar komt, althans kan komen. Dit gevaar wordt veroorzaakt doordat feitelijk pas

tot betaling van de verschuldigde griffierechten kan worden overgegaan vanaf het moment dat het Landelijk Dienstencentrum van de Rechtspraak (LDCR), dat ook voor de Hoge Raad de griffierechten int, een betalingskenmerk aan klager heeft afgegeven.

Naar aanleiding van de klacht heeft overleg plaatsgevonden met het LDCR. Het LDCR heeft de president laten weten dat het vermelden van een vooraf afgegeven betalingskenmerk de voorkeur verdient omdat dan de ontvangst van de betaling automatisch gekoppeld wordt aan de openstaande vordering. Echter ook zonder het vooraf afgegeven betalingskenmerk kan betaling van het griffierecht geschieden indien daarbij een aantal gegevens wordt vermeld: locatie waar de zaak dient, het zaaknummer dat het gerecht aan de zaak heeft toegekend en de namen van partijen. Aan de klacht van betrokkene is op deze wijze naar tevredenheid tegemoet gekomen.

In de derde situatie ging het om een klacht over het optreden van de rolraadsheer van de strafkamer. Klager, een advocaat, stelt aan de orde dat zijn cliënt en hij reeds vijftien maanden wachten op de voortgang van het aanhangige beroep in cassatie. De oorzaak hiervan is gelegen in het niet inzenden van de processtukken door de vorige instantie. Klager betoogt dat de

rolraadsheer een termijn had kunnen stellen voor het aanleveren van de processtukken en gevolgen had kunnen verbinden aan het niet tijdig aanleveren daarvan. Klager is niet-ontvankelijk verklaard in zijn klacht. De klachtenregeling bepaalt dat klachten niet een rechterlijke beslissing kunnen betreffen, noch de wijze van totstandkoming daarvan, met inbegrip van de in dat kader genomen beslissingen van procedurele aard. De president was van oordeel dat ook het achterwege blijven van een beslissing van procedurele aard onder deze uitzonderingsclausule valt en derhalve niet klachtwaardig is.

Overigens bleek tijdens de behandeling van de klacht dat het Openbaar Ministerie dat tegen de vrijspraak van de cliënt van klager beroep in cassatie had ingesteld, dit beroep had ingetrokken, waarmee de vrijspraak in stand bleef.

bijlagen

INHOUD

bijlagen

De bijlagen die eerder in het jaarverslag waren opgenomen vindt u op [de site van de Hoge Raad](#).

Dit zijn:

- De jaarcijfers en het financieel jaarverslag met accountantsverklaring.
- De samenstelling van raad en parket per 31 december 2015.

Colofon

Hoge Raad der Nederlanden
Korte Voorhout 8 | 2511 EK 's-Gravenhage
Postbus 20303 | 2500 EH 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 361 13 11
www.hogeraad.nl

Uitgave Hoge Raad der Nederlanden
Ontwerp en realisatie VormVijf, Den Haag

Eindredactie
drs. M. Beentjes

INHOUD

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

HR